Ազգ
Azg
armenian daily
10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 190 (1936)

Ղաճնային զորերը ելուզակներին դուրս մղեցին Բամուտից

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Ռուսաստանյան զորքերը ելուզակային կազմավորումներին դուրս մղեցին Բամուտից, գրոհայինների առանձին ջոկատներ փորձում են ճեղքել անցնել Գրոզնի: Ինչպես այսօր ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնեցին ռազմական գերատեսչությունում, գիշերվա համառ մարտերից հետո ելուզակային կազմավորումները, օգտվելով սահմանափակ տեսանելիությունից եւ վաս եղանակից, սկսեցին թողնել ամրացված դիրքերը եւ ետ քաշվել:

Ռուս զինվորականները ենթադրում են, որ Բամուտի ելուզակային կազմավորումների խմբավորումը կփորձի մարտերով ճեղքել եւ հասնել Գրոզնու հիմնական ուժերին: Սակայն նրանց ճանապարհին կանգնած են դաշնային ուժերը: Զյան տեղումների դադարումը հնարավորություն կտա օգտագործելու Սու-25 գրոհայինները եւ ուղղաթիռներ:

Բամուտի խմբավորման ոչնչացումը ռուսաստանյան զորքերին դիմակայող ուժերի խոշորագույն պարտությունն է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կարեն Դեմիրճյանի զինակիցները եւ «Երկրապահը» հաստատակամ են

ԱԺ նիստը հարուստ էր ընդմիջումներով

ՆԱԻՐԻՆԵ ՄԻՒՐԱՐՅԱՆ

Խորհրդարանն ապրում է սպասումներով. հանրապետության նորանշանակ վարչապետ Արամ Սարգսյանը երեկ 17:00-ի մերձակայքում հանդիպեց Ազգային ժողովի նախագահ, Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության անդամ Արմեն Խաչատրյանի հետ: Խորհրդարանական խումբ-խմբակցությունների ղեկավարների եւ մշտական հանձնաժողովների ղեկավարների հետ վարչապետի հանդիպումն առայժմ չկայացավ, փոխարենը 18:30 նրանց հետ հանդիպեց զինվորական դատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանը, որի թղթապանակում առայժմ հավաստորեն հայտնի պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանի մեղսակցության հիմնավորումներն են հոկտեմբերի 27-ին ԱԺ դահլիճում տեղի ունեցած եղեռնագործությանը: Այսօր 18:00-ին լրանում է օրենքով սահմանված 96 ժամը, որից հետո Մուշեղ Մովսիսյանին կալանավորելու համար դատախազությունը պետք է ստանա օրենսդիր մարմնի համաձայնությունը: Այսօր ՀՀ դատախազ Աղվան Հովսեփյանն ԱԺ կբերի մեկ կամ գուցե մի քանի պատգամավորի անձեռնմխելիությունից զրկելու միջնորդություն: Ըստ նախնական տեղեկատվության, Մուշեղ Մովսիսյանի բնակարանում իրականացված խուզարկությունը, ինչպես նաեւ դեռեւս չհրապարակվող պատգամավորների սենյակներում կատարված հետաքննությունն արդեն փաստացի վկայում են, որ Նաիրի Հունանյանի հանցախումբն ԱԺ-ում ունեցել է լուրջ հանցակիցներ, առայժմ դժվար է ասել պատվիրատուներ, որոնք իրենց մոտ պահել են այն մեծ զինանոցը, դրա գործադրման արդյունքներն ակներեւ են անգամ վերանորոգված խորհրդարանական դահլիճներում եւ միջանցքներում:

Տես ♦ էջ 3

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Առայժմ 10 մարդ է ձերբակալված

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հոկտեմբերի 27-ին Ազգային ժողովի նիստերի դահլիճում իրականացված ահաբեկչական ակտի փաստով հարուցված քրեական գործով ձերբակալված են ընդհանուր թվով 10 անձինք: Այս մասին լրագրողներին հայտնեց ՀՀ զինվորական դատախազության քննչական բաժնի պետ Արտակ Հարությունյանը, որը ղեկավարում է շուրջ 20 հոգուց բաղկացած քննչական խումբը: Բացի Նաիրի եւ Կարեն Հունանյաններից, Դերենիկ Բեջանյանից, Էդուարդ Գրիգորյանից եւ Վռամ Գալստյանից, որոնց մեղադրանք էր ներկայացվել ավելի վաղ, օրերս մեղադրանք է ներկայացվել նաեւ «Լոգոս» սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի տնօրեն Նաիրի Բաղալյանին, որը մեղադրվում է ահաբեկչական ակտին աջակցելու մեջ: Վերջինիս շահերը պաշտպանում էր Մելս Աղալօղլյանը, սակայն ներկայումս մեղադրյալը հրաժարվել է պաշտպանից: Պրն Հարությունյանը բացառեց նշված անձանց նկատմամբ որեւէ ճնշման հնարավորությունն իսկ եւ հավաստեց, որ նրանք որեւէ բողոք չունեն առողջական վիճակից:

Արտակ Հարությունյանը անմեղության կանխավարկածի սկզբունքից ելնելով ձեռնպահ մնաց մյուս ձերբակալված անձանց անունները հրապարակելուց, առավել եւս, որ «նրանց անունները ոչինչ չեն ասի»: Ձերբակալվածների գործողությունները առնչվում են ահաբեկչական ակտին, ծանրացուցիչ հանգամանքներում կատարված դիտավորյալ սպանությանն աջակցելուն, իսկ մեկինը ապօրինի զենք պահելուն: Այն հարցին, թե առաջին 5 մեղադրյալներին ապօրինի զենք պահելու կամ կրելու մասին հոդվածով մեղադրանք չառաջադրելը նշանակո՞ւմ է արդյոք, որ զենքն ապօրինի չէր, զինդատախազության քննչական բաժնի պետը պատասխանեց, որ այդ հոդվածով մեղադրանք կառաջադրվի զենքի ձեռքբերման աղբյուրը պարզելուց հետո: Արտակ Հարությունյանը հերքեց մամուլում տեղ գտած լրատվությունը, թե հանցագործության վայրում հայտնաբերվել են 3000 պարկուճներ:

Պրն Հարությունյանը դժվարացավ նշել, թե որքան կտեւի գործով նախաքննությունը, սակայն հայտնեց, որ գործի նյութերն արդեն իսկ կազմում են 5 հատոր:

Գերմանիան նշում է Բեռլինի պատի անկման 10-ամյակը

ՄՈՍԿՎԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 9-ին Գերմանիան տոնեց Բեռլինի պատի անկման տասներորդ տարեդարձը: Բեռլինում հանդիսություններ են տեղի ունենում, որոնք կավարտվեն 4-կիլոմետրանոց տեղամասի մոտ, որ տոնի առթիվ գունազարդվել է, որտեղ 10 տարի առաջ պարիսպը քաղաքը բաժանում էր արեւելյան եւ արեւմտյան հատվածների: Բեռլինում տեղի են ունենում դասական, ժողովրդական եւ ռոք երաժշտության համերգներ: Խորհրդային Միության նախկին նախագահ Միխայիլ Գորբաչովը, որ Գերմանիայի նախկին կանցլեր Հելմուտ Քոլի հետ առանցքային դեր է խաղացել տասնամյա վաղեմության իրադարձությունների ժամանակ, ելույթ է ունեցել Բունդեսթագում:

Նախօրյակին Գերմանիայի դատարանը հաստատեց ԳԴՀ նախկին առաջնորդ Էգոն Կրենցի դատավճիռը, որ նախատեսում է 6,5 տարվա բանտարկություն, որի կառավարման օրոք Արեւելյան Գերմանիայում գործում էր այն հրամանը, համաձայն որի ԳԴՀ անվտանգության ծառայությունները պետք է կրակեին Արեւմուտք փախչել փորձող մարդկանց վրա:

Օսկանյանը Օսլոյից կմեկնի Վաշինգտոն

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 9-ին ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը մեկնել է Օսլո՝ հանդիպելու ԵԱՀԿ գործող նախագահ, Նորվեգիայի արտաքին գործերի նախարար Կնուտ Վոլեբեկի հետ:

ՀՀ ԱԳՆ հասարակայնության հետ հարաբերությունների վարչությունից հայտնում են, որ հանդիպման ընթացքում քննարկվելու են վերջին իրադարձություններից հետո Հայաստանում ստեղծված քաղաքական իրավիճակը, Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի կարգավորման գործընթացի ներկայիս փուլը: Քննարկման առարկա կհանդիսանան նաեւ առաջիկայում Ստամբուլում կայանալիք ԵԱՀԿ գագաթնաժողովին առնչվող հարցեր:

Նույն օրը նախարար Օսկանյանը Օսլոյից կմեկնի Վաշինգտոն, ուր կհանդիպի ԱՄՆ պետքարտուղարի տեղակալ Սթրոբ Թալբոթի հետ: Հանդիպման ընթացքում կքննարկվեն Հայաստանի եւ տարածաշրջանի վերջին զարգացումները, ԼՂ հիմնահարցի խաղաղ կարգավորման գործընթացը:

Ֆոլքր Զայցը՝ Գերմանիայի դեսպան Երեւանում

ԳԴՀ արտգործնախարարությունից տեղեկացանք, որ Երեւանում ԳԴՀ դեսպան Կարոլա Մյուլլեր-Հոլթեմփերին փոխարինելու է Ֆոլքր Զայցը: Մեզ ֆաքսով տրամադրված համառոտ կենսագրականը հաղորդում է, որ նորանշանակ դեսպանը ծնվել է 1943 թ. հունվարի 21-ին Ռավենսբուրգում, ամուսնացած է, ունի մեկ երեխա:

Պրն Զայցը 1962-ին ավարտել է աբեւսրի բարձրագույն դպրոցը: 1965-ին արտգործնախարարության համակարգում աշխատելու քննություն է հանձնել: 1965–69 թթ. աշխատել է Կոնաքրի (Գվինեայի Հանրապետություն) դեսպանությունում: 1969–73 թթ. ղեկավարել է Գերմանիայի ներկայացուցչությունը Բենգազի Տրիպոլիում (Լիբիա): 1973–77 թթ. աշխատանքի է նշանակվել Օսակայի, Կոբեի (Ճապոնիա) գլխավոր հյուպատոսությունում: 1983-ին երկրորդ անգամ համակարգում աշխատելու քննություն է հանձնել: 1984–89 թթ. աշխատել է Եվրամիության ներկայացուցչությունում (Բրյուսել): Իբրեւ մշտական ներկայացուցիչ աշխատել է Նիամեում (Նիգեր): 1996-ից շարունակել է աշխատանքն Աֆրիկայում՝ ղեկավարելով Կոթոնուի (Բենին) դեսպանությունը: 1999-ի նոյեմբերից, հայկական կողմի համաձայնությունը ստանալով, Երեւանում կատարելու է դեսպանի պարտականությունները:

ԱՆԱՀԻՏ ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ
Գերմանիա

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27

Ահաբեկչական խմբի կողքին հայտնված առաջին «քաղաքական» ֆիգուրը

ՍԱՍՈՒ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի գերզգացնի նախաքննությունից մամուլին օրական հաջորդվում է ճշմարտանման մի կցկտուր տեղեկություն կորզել, որը դառնում է օրվա թեմա: Շաբաթ օրվանից սկսած խոսվում էր ԱԺ պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանին ձերբակալելու մասին, որն, այսպես ասած, ահաբեկչական խմբի կողքին հայտնված առաջին քաղաքական ֆիգուրն էր իբրեւ պատգամավոր: Մեկ օր առաջ պատգամավորին ձերբակալելու լուրը ճշտելուց հետո լրատվամիջոցները նրան ներկայացրել են այսպես. թիվ 36 ընտրատարածքի (Արմավիրի մարզ) պատգամավոր Մուշեղ Մովսիսյանը Այգեկ գյուղի գյուղապետն էր, անկուսակցական, առանձնակի հակումներ չունեցող, հետաքրքրությունների նեղ շրջանակ ունեցող անձնավորություն, որը խորհրդարանական աշխատանքի շրջանում ոչ մի խմբակցության չէր հարում եւ պահպանել էր անկախ կարգավիճակ: Տեղեկատվությունից բաց էր թողնված ամենաէական մասը. Մուշեղ Մովսիսյանը մայրի կոչում ունի (ասում են Արցախի պատերազմում դաշնային հրամանատար է եղել) եւ անկասկած զենք է կրել նույնիսկ նախընտրական քարոզչության ընթացքում:

Մամուլն այս պատգամավորի համար իբրեւ արժանիք նշում է միայն գեներալ Էմայսի (Առաքել Մովսիսյան) եղբայր լինելը, որը նույնպես համարվում է Արցախի ազատամարտի մասնակիցներից եւ բավականաչափ մեծ հեղինակություն, որից, ըստ որոշ լուրերի, երկյուղ է զգում գեներալ Սանդելը:

Տես ♦ էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **ընթացիկ**

Խորհրդավոր թղթապանակի առեղծվածը

Մամուլի հրապարակումներում հաճախանում են հղումները այն խորհրդավոր թղթապանակին, որը հոկտեմբերի 27-ին ԱԺ դահլիճում հրագործած վայրագ սպանդից հետո ահաբեկիչները «հեռատեսորեն» թողել էին նիստերի դահլիճում. ոչնչացման ենթակա անձանց ցուցակ, «հեղաշրջումից» հետո ահաբեկիչների պարագլխին կառավարության գլուխ կարգելու, երեք ամսով հատուկ դրություն մտցնելու եւ, ինչպես տեղեկացնում է «Առավոտը», «իշխանության բոլոր մակարդակների ընտրությունները մեկ տարով հետաձգելու» վերաբերյալ որոշումների նախագծեր (հիշեցնենք, որ բոլոր մակարդակների ընտրություններն ըստ էության մնացել են անցյալում), երկրի կենսագործունեության ամենատարբեր ոլորտներին վերաբերող «ժողովրդանպաստ» որոշումներ եւ այսպես կոչված օրինագծեր, որոնք, իբր, կարող են լույս սփռել ահաբեկիչների գործողությունների եւ նրանց ծրագրերի վրա:

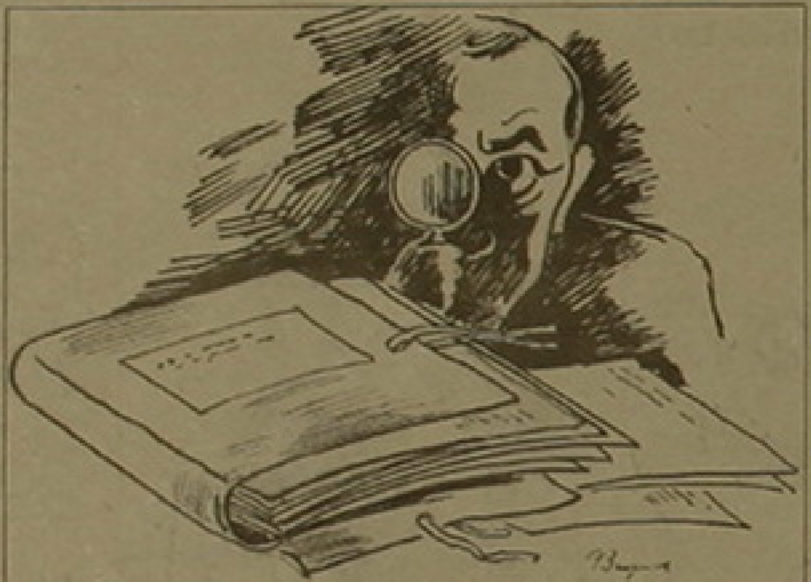

Որոշ վերլուծաբաններ այդ հրաշք-թղթապանակը ներկայացնում են իբրեւ իրեղեն ապացույցների համախումբ, որն իբրեւ փարոս լուսավորելու է ահաբեկիչների նկատմամբ հարուցված գործի նախաքննությունը վարող խմբին նախաքննության նավը ճշմարտության ափ դուրս բերելու մառախլապատ ճանապարհին: Նախաքննական մարմնին մատուցված այդ թղթապանակը, սակայն, ըստ ամենայնի քննությունն ապակողմնորոշելու միտում ունի ընդամենը: Քննությունը շատ ավելի կարեւոր հարցականներ ունի պարզելու. ովքե՞ր են զինել ահաբեկիչներին, հոկտեմբերի 27-ից առաջ ո՞ւմ հետ են առնչվել մեր ժամանակի «հերոսները», ովքե՞ր են քաջալերել հերոսանալու եւ միջնադարյան դաժանությամբ իրենց եւ, եթե հավատալու լինենք գլխավոր ահաբեկչի «հուզիչ» ուղերձին, ժողովրդի անհաջողությունների համար իշխանություններից վրեժխնդիր լինելու նրանց հակումները:

Վերջին հաշվով ի՞նչ է «հուշում» այդ տխրահռչակ թղթապանակը. որ ահաբեկիչների պարագլուխը մեծության «մանիայի» զուգահեռ արդարությունը, սոցիալական հավասարությունը վերականգնելու անզուսպ ցանկությո՞ւն է ունեցել, ընդմիջին, սակայն, լրջորեն չպատկերացնելով, թե ինչ է անում, որ ԱԺ խոսնակին սպանելու մտադրություն չի՞ ունեցել (քանզի «որոշումների եւ օրինագծի» տակ Կարեն Դեմիրճյանի ստորագրությունն էր լինելու): Ասել է թե՝ ամրապնդում է այն վարկածը, թե հայրենադավների խմբի թիրախը բացառապես Վազգեն Սարգսյանն էր, իսկ մյուս զոհերը ցավալի պատահականության կամ այլոց գործողությունների հետեւա՞նք էին: Կասկած չի հարուցում, որ ահաբեկիչների գործողությունները նրբորեն հաշվարկված էին եւ իշխանության օրենսդիր ու գործադիր թեւերն անդամահատելու հստակ նպատակ ունեին, եւ չի կարելի բացառել, որ ոճրագործների թողած թղթապանակը ոսկերչական հմտությամբ հղացված ծրագրի օղակներից էր: Շատ հավանական է, որ ծրագրի իրական հեղինակները (կամ հեղինակը) սպանություններ կազմակերպելու հարուստ փորձ ունեին, եւ սցենարի անհաջողության պարագայում ահաբեկիչների գործողություններն «ինքնաբուխ», ինքնուրույն ակցիա լինելը հիմնավորելու ծխածածկույթ են ստեղծել, որից այսօր փորձում են օգտվել իրականությունը քողարկելու սպասավորները:

Ահաբեկիչները «ծրագրված» որոշումներն ու նախագծերն ընդունել տալու որեւէ փորձ չեն արել, ԱԺ նիստերի դահլիճի մուտքը հսկող ոստիկանների կողմից նվազագույն դիմադրության իսկ չհանդիպելով (առավել քան տարօրինակ այդ հանգամանքն առ այսօր որեւէ կերպ չի մեկնաբանվել), ներխուժելով դահլիճ առանց հապաղելու դիպուկ կրակահերթեր են արձակել նախապես (առանց «իրեղեն ապացույցների») ընտրված թիրախների ուղղությամբ, եւ միայն հետագայում ԱԺ խմբակցությունների եւ, մանավանդ, ժողովրդի աջակցությունը չգտնելով, փորձել են խաղարկել թղթապանակից բխող սցենարը: Նրանց թիկունքում թաքնվողները հմտորեն հաշվարկել են ժողովրդի ծանր վիճակը եւ հուսահատությունը, իշխանությունների նկատմամբ դժգոհությունը եւ անվստահությունը, երկրի իրավիճակն ինչ-որ կերպ, նույնիսկ ցնցումների գնով փոխված տեսնելու ակնկալիքը: Ահաբեկիչները համոզված են եղել, որ հասարակությունը պատրաստ է գնահատանքով ընդունելու հեղաշրջումը եւ հերոսացնելու ահաբեկիչներին: Թերեւս այդ է վկայում «Լոգոս» վերլուծական-հետազոտական կենտրոնի ղեկավար Նաիրի Բաղալյանին կալանավորելու փաստը. կենտրոնի սոցիոլոգիական հետազոտությունները երեւի թե «երաշխավորել» են ահաբեկչական գործողության հաջողությունը իշխանությունների նկատմամբ ժողովրդի դժգոհությունը փաստելով:

Նախաքննությունը կբացահայտի՞ դավադրության կազմակերպիչներին, թե՞ կուլ կտա ԱԺ դահլիճ նետված խայծը, դժվար է ասել: Առավել եւս, որ քննչական խումբը ղեկավարում է 1995 թ. խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում եւ դրանից հետո բացասական հետագծով առանձնացած գլխավոր զինվորական դատախազ Գագիկ Ջհանգիրյանը, որի անունը շրջանառվել է ահաբեկչության օրը (երբ զոհերի դիակները դեռ տաք էին) ՀՀ նախագահին ներկայացված «նշանակումների» ցուցակում: Իշխանական բուրգում դիրքերը բարելավելու ակնհայտ հավակնություն դրսեւորած այդ պաշտոնյան, որը ժամանակին այդպես էլ հիմնավոր հակափաստարկներ չներկայացրեց պաշտպանության փոխնախարար Վահրամ Խորխոռունու սպանության բացահայտումը խոչընդոտելու իրեն ուղղված հրապարակային ամբաստանությանը, հոկտեմբերի 27-ին իրագործված ոճրագործության բացահայտման գլխավոր դերակատարը դառնալու ամենահարմար սուբյեկտը չէր, ինչպես ամենահարմար կարգադրությունը չէր քրեական գործը զինվորական դատախազության «հասույթը» դարձնելու իրողությունը:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԵՎՐԱԽՈՐՀՈՒՐԴ

Հայաստանի ընդգրկումը կախված է Ստամբուլի գագաթաժողովից

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՄՆԱՐՔ: Ես ոչ մի արգելք չեմ տեսնում Հայաստանը Եվրախորհրդի կազմում ընդգրկելու համար: Այդ մասին այսօր հայտարարեց Եվրախորհրդում Հայաստանի հարցերով զեկուցող Դեմետրո Վոլչիչը: Նրա խոսքերի համաձայն, հոկտեմբերի 27-ին ՀՀ Ազգային ժողովի շենքում տեղի ունեցած ողբերգական իրադարձություններից հետո Եվրախորհուրդը որոշել էր հետաձգել իր պատվիրակության Երեւան կայանալիք այցը: Սակայն այնուհետեւ, կարճ խորհրդատվություններից հետո, որոշում է ընդունվել պատվիրակությանը Երեւան ուղարկել Հայաստանի խորհրդարանի նոր խոսնակ ընտրելուց եւ ՀՀ վարչապետ նշանակելուց հետո:

«Գալով Հայաստան՝ ես համոզվեցի, որ մենք ճիշտ որոշում էինք ընդունել՝ ժամանելով ձեր երկիր հենց այժմ, երբ դեռ թարմ են հոկտեմբերի 27-ի ողբերգության վերքերը: Մենք համոզվեցինք, որ հանրապետության ոչ մի քաղաքական օրգան չի դադարեցրել իր գործունեությունը, իսկ դա նշանակում է, որ Հայաստանը պատվով է տարել այդ ծանրագույն քննությունը», հայտարարեց Դեմետրո Վոլչիչը:

Պատասխանելով այն հարցին, թե ե՞րբ կոնկրետ կարելի է ակնկալել Հայաստանի ընդգրկումը Եվրախորհրդի կազմում, Դեմետրո Վոլչիչը պատասխանեց, որ իր անձնական դիտողությունների համաձայն, նման հարցերը լուծվում են քիչ ավելի դանդաղորեն, քան ակնկալում է «թեկնածուն»: Դեմետրո Վոլչիչն ընդգծեց, որ Հայաստանի ներսում տեղի ունեցող ժողովրդավարական գործընթացները, չնայած ամեն ինչին, շարունակվում են, եւ դա անպայման կարձանագրվի ենի իր գլխավորած պատվիրակության հաշվետվության մեջ: Նա նաեւ ընդգծեց, որ Հայաստանը Եվրախորհրդի կազմում ընդգրկելու հարցի լուծումն այժմ լիովին կախված է Ստամբուլի գագաթաժողովի արդյունքներից: «Եթե մենք տեսնենք, որ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահները մտադիր են շարունակել ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման նորմալ եւ կառուցվածքային երկխոսությունը, ապա, ես կարծում եմ, որ ոչ մի խնդիր չպետք է ծագի Հայաստանը Եվրախորհրդի կազմում ընդգրկելու համար», հայտարարեց Դեմետրո Վոլչիչը:

Ինչո՞ւ է ինքնասպան եղել 14-ամյա պատանին

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Նոյեմբերի 9-ին Իջեւան քաղաքը վերջին հրաժեշտը տվեց 14-ամյա Էդգար Անտոնյանին: Նրան նոյեմբերի 7-ին, ժամը 17-ի սահմաններում քաղաքի մերձակա անտառում ծառից կախված էին գտել:

«Նոյյան տապանի» թղթակիցը Տավուշի մարզային դատախազության ավագ քննիչ Արթուր Զարգարյանից տեղեկացավ, որ դիակի վրա բռնության հետքեր չեն եղել, եւ կատարվածը, ամենայն հավանականությամբ, ինքնասպանություն է: Դեպքի առնչությամբ քրեական գործի քննությունը շարունակվում է:

Ծանոթների վկայությամբ, Անտոնյանների ընտանիքը նյութական վատ վիճակում է գտնվում: Դեպքից առաջ Իջեւանի թիվ 1 դպրոցի այն դասարանում, ուր սովորել է Էդգար Անտոնյանը, աշակերտներից փայտի վառարանի համար 500-ական դրամ են հավաքել, եւ Էդգարն ի վիճակի չի եղել մուծել գումարը, ինչը կարող էր պատանու հոգեկան ապրումների պատճառ դառնալ: Ի դեպ, Էդգար Անտոնյանը ունեցել է լավ առաջադիմություն:

ՄԱՐՏԱԿԵՐՏ

Մեղադրվում է նախկին պաշտոնավորը

Մարտակերտի շրջանային վարչակազմի նախկին ղեկավար Սեւակ Արծրունուց ԼՂՀ դատախազության քննչական բաժինը չհեռանալու ստորագրություն է վերցրել: Քրեական օրենսգրքի 90 հոդվածի 4-րդ մասով հարուցված քրեական գործով Ս. Արծրունուն մեղադրանք է առաջադրվել՝ պաշտոնական դիրքը չարաշահելու միջոցով գույքը հափշտակելու համար:

Ըստ գործի, Մարտակերտի շրջվարչակազմի նախկին ղեկավարը կահույք ձեռք բերելու նպատակով վարչակազմի բյուջեից 16 մլն 223 հազար դրամ է փոխանցել «Մենուա» արտադրական ձեռնարկությանը, որի տնօրենն է: Պայմանագրի համաձայն, «Մենուան» կահույքը պետք է դրամի դիմաց վերադարձներ մինչեւ 1999 թ. մարտ ամիսը, սակայն առ այսօր ոչ միայն պարտքը չի վերադարձվել, այլեւ 55 մլն 350 հազար դրամը յուրացվել է: Խնդիրը բարդանում է, որովհետեւ «Մենուա» ԱՁ-ն այլ պարտքեր էլ ունի, որոնք մարել ի վիճակի չէ:

Նախաքննության մարմինների կողմից միջոցներ են ձեռնարկվում շրջվարչակազմի բյուջեին հասցված վնասը փոխհատուցելու համար:

Եթե Ս. Արծրունուն առաջադրված մեղադրանքը հաստատվի նաեւ դատական քննությամբ, ապա ըստ մեղադրանքի, նրան սպառնում է մինչեւ 12 տարվա ազատազրկում՝ անձնական գույքի բռնագրավմամբ:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Ահաբեկչական խմբի կողքին հայտնված առաջին քաղաքական ֆիգուրը

Սկիզբը էջ 1

Թիվ 36 ընտրատարածքի ընտրողներից ոմանք պնդում էին, որ Մուշեղ Մովսիսյանի պատգամավոր դառնալն իրականացրել է Ճճայը ընտրատարածքի մարտական ընկերների՝ երկրապահների ու հեղինակությունների միջոցով, ամենայն հավանականությամբ, հաշվարկելով, որ Մուշեղ Մովսիսյանի խորհրդարանում լինելը կապահովագրեր նաեւ իրենց անձեռնմխելիությունը: Սակայն, ընտրություններից ընդամենը երկու ամիս հետո, օգոստոսին ձերբակալվել է Ճճայը: Հետաքննությունը վարող ՆԳՆ գլխավոր քննչական վարչությունը նրան մեղադրանք է առաջադրել ապօրինաբար զենք պահելու, թմրանյութեր օգտագործելու ու պահելու եւ խարդախության համար: Վարչությունից տեղեկացանք, որ գործի նախաքննությունն արդեն ավարտվել է եւ ուղարկվել Էրեբունու համայնքի առաջին ատյանի դատարան:

Ճճայի կալանավորմանը հետեւել է նրանց մյուս եղբոր՝ մաքսային վարչության պետի տեղակալ Միհրան Մովսիսյանի կալանավորումը, որին ներկայացված մեղադրանքը մեզ չհաջողվեց ճշտել, սակայն իրավապահների արտահայտած կցկտուր տեղեկություններից պարզեցինք, որ նախաքննությունը դեռեւս ավարտված չէ: Եվ ահա, ահաբեկչական խմբի գործը հետաքննող քննչական խմբի ղեկավար Գագիկ Ջհանգիրյանը երեկ խորհրդարանական խմբակցությունների ղեկավարներին է ներկայացրել նրանց գործընկերոջ՝ Մուշեղ Մովսիսյանի կապն ահաբեկիչների հետ՝ հող նախապատրաստելով այսօր ԱԺ-ում սպասվելիք հանրապետության գլխավոր դատախազի միջնորդության քվեարկման համար:

Առաջին տպավորությունն այն է, որ բացահայտվեց ահաբեկչական խմբի ու քաղաքական շրջանակների միջեւ եղած կապի առաջին օղակը: Սակայն, եթե նկատի ունենանք, որ պատգամավորն ինքը քաղաքականության նկատմամբ հետաքրքրություններ չի ունեցել եւ խորհրդարանին անդամակցությունը հաջողեցրել է հեղինակությունների ազդեցությունը գործի դնելով, ապա քաղաքական շրջանակների հետ կապի առաջին օղակն այստեղ փակվում է: Եվ եթե նկատի ունենանք նաեւ, որ հեղինակությունների պայքարը գաղափարական չէ, այլ՝ պայքար տնտեսական ոլորտների վերաբաշխման համար, ուրեմն ահաբեկիչների հետագիծը քաղաքականության ոլորտից տեղափոխվում է տնտեսական ոլորտ: Այսինքն՝ խոսքը ոչ թե քաղաքական հայացքների անհանդուրժողականության մասին է, այլ՝ տնտեսական ոլորտների վերաբաշխման ու հեղինակությունների ազդեցության աճի ավելացման:

Չմոռանանք սակայն, որ այս խաղադաշտի ներսում ոչ մի կերպ չեն տեղավորվում ահաբեկչական գործողությունը ղեկավարած Նաիրի Հունանյանի «լուսավոր» օրենսդրական նախագծերը, որոնցով նա փաստորեն մտադիր էր պայքար ծավալել անարդարությունների ու անազնվությունների դեմ: Չի համատեղվում այն մտքերի հետ, որոնցով պնդում էր, թե ցնցում չլիներ, 50 տարի մենք ընտրություն չէինք ունենա: Բնականաբար, նրա երազած ընտրությունը «հեղինակությունների» հաղթանակը չպետք է լիներ: Իհարկե, չի բացառվում, որ Մովսիսյան եղբայրների հետ մտերիմ Նաիրի Հունանյանը լավատեղյակ չլիներ, եւ սույն ակնոցով նրանցից ամեն մեկն իր հաշիվները մաքրեր: Այնուամենայնիվ, որքանով մեզ հաջողվեց պարզել, Ջհանգիրյանը երեկ առանձնապես հիմնավոր ապացույցներ չի ներկայացրել պատգամավորներին, որպեսզի նրանք միանշանակ հավաստիացնեին, թե այսօր կքվեարկեն պատգամավորին անձեռնմխելիությունից զրկելու օգտին: Խորհրդարանն այսօր սպասելու է գլխավոր դատախազի հիմնավոր մեղադրանքներին եւ, ըստ ամենայնի, միջնորդությունը կքվեարկվի:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՈՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ընթացիկ

Սկիզբը էջ 1

Նռնակի պայթյունից գոյացած վնասվածքները, ավտոմատային եւ ատրճանակային կրակոցների հետքերը, համարակալված եւ սեւ շրջանակի մեջ, ամեն վայրկյան պատգամավորներին եւ ԱԺ դահլիճ մուտք գործող մահկանացուին հիշեցնում են հոկտեմբերի 27-ին տեղի ունեցած մարդասպանության մասին: Պատգամավորներից շատերը մեզ վրում Է վարչապետի կողմից: Իբրեւ այս պաշտոնի վարչապետական թեկնածու ընդունելի թեկնածու նշվում է ՊՆ նախարար Վաղարշակ Հարությունյանի եղբոր Վյաչեսլավ Հարությունյանի թեկնածությունը, որը արտակարգ իրավիճակների վարչության պետն է: Բախման երկրորդ հանգրվանը կարծես Վահան Շիրխանյանի գործոնն է, որին վերջին շրջանում համառ հակազդում է Ռոնում մարդիկ, որոնք ՀՀ քաղաքացի չեն: 35 դեսպանատուն ունենք, որոնցից շատերի աշխատանքը չենք տեսնում»: ԱԺ փոխխոսնակ Տիգրան Թորոսյանը հավաստիացրեց, որ Հովիկ Հովհաննիսյանի թեկնածությունը պաշտպանելը քաղաքական որոշում է «Միասնության» կողմից:

Անգամ ընտրությունները չհանդարտեցրին հոկտեմբերի 27-ի դեպքերի եւ ձերբակալված Մուշեղ Մովսիսյանի տուկ քննչական խմբի հետ փորձում է պարզել այս հանցագործության բոլոր հետքերը, ՀԺԿ անդամների անունից ԱԺ-ում Արամայիս Բարսեղյանը մի անգամ եւս ամրակայեց այն միտքը, թե պետական մարմինների պաշտպանության եւ ազգային անվտանգության համար պատասխանատու մարմինները իրավունք չունեն իրենց մեղքը բարդել մի մարդու վրա, որը, ցավոք, չի կարող պա-

Կարեն Դեմիրճյանի զինակիցները եւ «Երկրապահը» հաստատակամ են

հիշեցրին, որ ԱԺ-ի գեղեցիկ այս սյունազարդ շինությունը կառուցվել է նախկին գերեզմանոցի տեղում: Ոմանք առաջարկում էին հոգեվերլուծաբանի եւ ոգեհարցի հրավիրել արդեն երկիցս սահմռկեցուցիչ դաժանության վայր դարձած շենքը, ձերբազատել բացասական դաշտից:

1996 թ.-ի սեպտեմբերի 25-26-ի դեպքերին հետեւած 1999-ի հոկտեմբերի 27-ը վկայում է, որ մեր հասարակության, ինչպես նաեւ նրա տրամադրությունների արտահայտիչ քաղաքական դաշտում ուժային սկզբունքներով ելքեր եւ լուծումներ գտնելու միտումը մեծանում է:

«Միասնությունը» չի ուզում խառնվել կառավարության կազմի հաստատմանը

Վազգեն Սարգսյանի եղբայր վարչապետ Արամ Սարգսյանի հանդիպումը ԱԺ խոսնակ Արմեն Խաչատրյանի հետ փակ էր, իսկ միջանցքում ԱԺ փոխխոսնակները եւ «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը հավաստում էին, որ իրենք նպատակ չունեն ուղղակիորեն զբաղվել նոր կառավարության կազմի որոշման հարցերով: Իսկ կառավարության կազմն առ այսօր հայտնի չէ. հայտնի է միայն, որ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի եւ նոր վարչապետ Արամ Սարգսյանի միջեւ առայժմ համաձայնություն ձեռք բերված չէ, հակառակը բանակցություններն ընթանում են բավական լարված: Իբրեւ կռվախնձոր մատնանշվում է ազգային անվտանգության նախարարությունը, եթե ժողովրդավարական եւ իրավական տեսություններում բոլոր ուղիները տանում են դեպի տաճար լինի հոգեւոր, թե պետական, ապա Հայաստանի պես անցումային պետություններում իշխանական համակարգի բոլոր ուղիները տանում են դեպի անձեր կամ ուժային կառույցներ: Պնդում են, թե նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանի փոխարեն առաջարկում է ԱԱ փոխնախարար Գրիգոր Գրիգորյանի թեկնածությունը, ինչը մերժբերտ Քոչարյանը կարծելով, թե վերջինս որոշակի գաղափարախոսական եւ կազմակերպական թեւի ներկայացուցիչն է: Թե ինչով կավարտվեն վարչապետ-նախագահ բանակցությունները, հայտնի կդառնա օրերս, սակայն արդեն ակնհայտ է, որ խորհրդարանի ՀԺԿ-ական եւ երկրապահական թեւերն իրենց անվերապահ աջակցությունն են ցուցաբերում Վազգեն Սարգսյանի եղբորը: «Հանրապետական» կուսակցությունը երեքշաբթի լռում էր, ինչը թերեւս բացատրելի է Անդրանիկ Մարգարյանի ԱԺ խոսնակ չդառնալու փաստով: Որոշ աղբյուրներ պնդում են, որ Անդրանիկ Մարգարյանը վստահություն չունի ոչ նախագահի, ոչ ուժային վարչապետին հարող շրջանակներում, քանզի փորձում է խուսանավել այս երկու ուժերի միջանցքում: Այսօր խուսանավողների ժամանակը չէ:

Երկրի անվտանգությանը կոչված կառույցների հանցավոր անփութության ողդումը

Երեկ չորս անգամ ընդմիջվեց ԱԺ նիստը, մերթ «Կայունություն», մերթ «Միասնություն» խումբ-խմբակցությունը 10-20 րոպե խաղաղադար էր վերցնում, իսկ եռօրյա նիստերի էական ընթացքը նվիրվեց արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահի ընտրությանը. 20-ից ավելի պատգամավոր ունեցող «Կայունություն» խմբի ղեկավար Հովիկ Հովհաննիսյանն ընտրվեց Արմեն Խաչատրյանի ԱԺ խոսնակ դառնալուց հետո թափուր մնացած արտաքին հարաբերությունների հարցերի հանձնաժողովի նախագահի պաշտոնում: Հովիկ Հովհաննիսյանը հստակ սահմանեց իրենց հանձնաժողովի առջեւ կանգնած խնդիրները. դիվանագիտական կառույցների կարգավորման օրենսդրական դաշտի ստեղծում, խորհրդարանական դիվանագիտության զարգացում եւ գործադիր իշխանության գործառույթների վրա հսկողություն: «Դիվանագիտական մեր կառույցներում շատ բացթողումներ կան, լուրջ դիվանագիտական պաշտոններ են զբաղեցսյանին վերաբերող կրքերը: Խորհրդարանում շրջող որոշ աղբյուրներ պնդում են, թե հոկտեմբերի 27-ին տեղի ունեցած դեպքերի համար ուղղորդումը ղարաբաղյան Սամվել Բաբայանի հետագծով, արժանացել է որոշ կուսակցությունների լուռ համաձայնությանը: Այսպես «Իրավունք եւ միաբանության» որոշ պատգամավորներ պնդեցին, թե ՀՅԴ խմբակցությունը, Դաշնակցությունն այս վարկածին վերաբերող տեղեկություններին հարում են: Սակայն փաստացի Վահան Հովհաննիսյանն ամենուր հայտարարում է, որ միայն նախաքննությունը պարզ կդարձնի իրական մեղավորներին:

Պատգամավորներին հիմքեր են պետք Մուշեղ Մովսիսյանին կալանավորելու համար

Հայտնի դարձավ, որ Կարեն Հունանյանը եւ Էդվարդ Գրիգորյանն առերեսման են ենթարկվել, եւ նրանց ցուցմունքներն էապես չեն տարբերվել: Նշենք, որ Էդ. Գրիգորյանը եղել է ԱԺ զոհված փոխխոսնակ Յուրի Բախշյանի հարեւանը, նրանք ընտանիքներով շփվել են միմյանց հետ, եւ Յուրի Բախշյանը բազմիցս աջակցել է նրան ամենատարբեր խնդիրներում: Էդ. Գրիգորյանն ԱԺ դահլիճ ամենաառաջը մուտք գործած հանցագործներից է, որն ամենաառաջինն է սկսել իր ժամանակի անմեղության մասին պատգամավորներին վկայել. «Ես մարդ չեմ սպանել» պատճառաբանությամբ: Էդ. Գրիգորյանը, ինչպես Նաիրի Հունանյանը, եղել է ժամանակին ՀՅԴ անդամ, որից հեռացել է Նաիրի Հունանյանի արտաքսման հետ մեկտեղ: Ժիրայր Գեւորգյանն այն պատգամավորն է, որ արդեն մարդասպան Դերենիկ Բեջանյանի համար (ԵԿՄ անդամ) միջնորդել է նրան աշխատանքի տեղավորելու ազնիվ մտադրությամբ: Նաիրի Բաղալյանը «Լոգոս» սոցիոլոգիական հետազոտությունների կենտրոնի ղեկավարը, որոշ պատգամավորների վկայությամբ, օգնել է Նաիրի Հունանյանին զենք տեղափոխելու հարցում:

Մինչ զինդատախազությունը հատասխանել: Կարեն Դեմիրճյանի զինակիցներն ակնհայտորեն խեղաթյուրված, անգամ բացահայտ սուտ անվանեցին այն պնդումները, թե ԱԺ նախագահը կանխել է ԱԺ շենքի եւ պատգամավորների անվտանգության անհրաժեշտ միջոցառումները: Մյասնիկ Մալխասյանը «Երկրապահների» անունից առավել վճռական էր. «Վիրավորված է պատգամավորների եւ ամբողջ ազգի արժանապատվությունը»: ԵԿՄ-ն պետության անվտանգությանը կոչված մարմինների հանցավոր անփութության հետեւանք է համարում հոկտեմբերի 27-ի աննախադեպ դաժանությամբ կատարված սպանությանը: ԵԿՄ-ն համոզված է, որ Հայաստանում պետք էր արտակարգ դրություն եւ իրավիճակ հաստատել, բայց երկրի բարձրագույն իշխանությունը, փոխանակ դիմելու այս քայլին, փորձեց մեղադրել երկրի կայունությունն ապահովող կառույցներին: Ընդգծենք, որ այդ կառույցները զինուժերն էին եւ պաշտպանության նախարարությունը: ԵԿՄ-ն դատապարտեց քաղաքական ուժերի դավադիր դիրքորոշումը, որին հարում են որոշ լրատվական միջոցներ՝ փաստացի դառնալով մեղսակիցը հոկտեմբերի 27-ի ոճրագործության: Սլաքները, ըստ ամենայնի, ունեն մեկ հասցեատեր՝ ազգային հեռուստատեսությունը: ԵԿՄ-ն եւ ՀԺԿ-ն լի են վճռականությամբ բոլոր ուժերը սպաս դնելու, որ բացահայտվեն հոկտեմբերի 27-ի բոլոր մեղավորները: Այս կազմակերպված եւ քաղաքականապես ազդեցիկ հայտարարությունների կողքին բավական անհեթեթ էր Ռուբեն Գեւորգյանի (Ծաղիկ) խոսքը, որը մամուլի որոշ ներկայացուցիչների անվանեց լրատվական քիլլերներ, որոնք «չարաշահում են զանգվածների մութ ատելությունը»: Երբ՝ մեր կուսակցություններից ոմանք իրոք հիվանդ են կույր ատելությամբ, ապա մամուլն ընդամենը հայելին է, ուր երեւան են գալիս այդ հիվանդ դեմքերը: Զավեշտական է հայելու առաջ սուր ճոճելը, երբ իրական թշնամու առաջ պառկում ես նստարանների միջնահատվածում:

Կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը կմնա անփոփոխ

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ վարչապետ Արամ Սարգսյանը նոյեմբերի 9-ին ընդունեց Հայաստանում ՌԴ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Անատոլի Դրյուկովին:

Ինչպես հայտնեցին ՀՀ վարչապետի տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից, դեսպանը ՀՀ վարչապետին հայտնել է իր ցավակցությունը հոկտեմբերի 27-ին կատարված ողբերգական դեպքերի կապակցությամբ, որի հետեւանքով զոհվել են Վազգեն Սարգսյանը, Կարեն Դեմիրճյանը եւ երկրի ականավոր ուրիշ գործիչներ: Նա նշել է, որ ողբերգությունը կատարվել է այն ժամանակ, երբ, շնորհիվ Վազգեն Սարգսյանի կառավարության ջանքերի, սկսել էր իրականացվել Հայաստանը ծանր տնտեսական իրավիճակից դուրս բերելու ծրագիրը:

Ա. Դրյուկովը հաջողություն է ցանկացել Ա. Սարգսյանին պատասխանատու պաշտոնում եւ հավաստիացրել, որ Ռուսաստանը եղել եւ մնում է Հայաստանի մտերիմ բարեկամն ու դաշնակիցը:

Այնուհետեւ զրույցը ծավալվել է երկու երկրների միջեւ առեւտրատնտեսական հարաբերությունների զարգացման հեռանկարների շուրջ: Քննարկվել են էներգետիկայի, տրանսպորտի, մեքենաշինության բնագավառներում նախապես մշակված համատեղ ծրագրերի իրականացման խնդիրները: Խոսվել է նաեւ հայ-ռուսական առեւտրատնտեսական հանձնաժողովի առաջիկայում նախատեսվող նիստի նախապատրաստական աշխատանքների մասին:

Վարչապետ Ա. Սարգսյանը շնորհակալություն է հայտնել Ա. Դրյուկովին այս դժվարին օրերին մեր երկրին եւ ժողովրդին աջակցելու համար եւ հավաստիացրել է, որ Վ. Սարգսյանի կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը կմնա անփոփոխ:

Դեսպան Ա. Դրյուկովը Ռուսաստանի կառավարության անունից ՀՀ վարչապետին հրավիրել է այցելել Մոսկվա վերջինիս համար հարմար ժամկետներում:

Հրավերն ընդունվել է շնորհակալությամբ:

ՀԵՏԱԴԱՐՁ

Ճշգրտում է ԱԳ նախարարությունը

«Ազգի» նոյեմբերի 3-ի համարում թարգմանաբար տեղ էր գտել թուրքական «Հյուրիեթ» օրաթերթի թղթակցի հարցազրույցը ՀՀ ԱԳ նախարար Վ. Օսկանյանի հետ՝ ներկայացված որոշակի վերապահությամբ: Արձագանքելով ԱԳՆ հասարակայնության հետ կապերի վարչության հայտնած մտահոգությանը, թե հայաստանյան լրատվամիջոցների վերատպություններում եղել են մի շարք էական աղավաղումներ, փոխվել է նյութի շեշտադրումը, ստորեւ բերում ենք «Հյուրիեթի» հարցերին պրն Օսկանյանի պատասխաններն այն մասով, որը չէր համապատասխանում հարցազրույցի ԱԳՆ-ի տրամադրած սղագրությանը:

– Քոչարյանն ի՞նչ ազդեցություն կունենա Ալիեւի վրա ԵԱՀԿ գագաթաժողովին ծրագրված տեսակցության ժամանակ:

– Նախագահները վերջին 6–7 ամիսներին պարբերաբար հանդիպումներ էին ունենում՝ 6–7 հանդիպում: Այսուհետ դրանք չպիտի դիտվեն որպես արտառոց, քանզի պարբերական են, եւ դրանց արդյունքում նախագահներն ունեցել են զգալի առաջընթաց: Այսուհանդերձ, նրանք դեռ շատ մոտ չեն վերջնական պայմանավորվածությանը:

Այս համատեքստում, կարծում եմ, մյուս հանդիպումը կարեւոր կլինի, որտեղ նրանք կկարողանան շարունակել բանակցությունները եւ առաջընթաց արձանագրել:

Հոկտեմբերի 27-ի դեպքն, անշուշտ, կարող է մի փոքր հետաձգել կամ ձգձգել գործընթացը, քանզի նախագահ Քոչարյանը զբաղված կլինի ներքին հարցերով: Այդ իսկ պատճառով չպիտի շատ բան ակնկալել ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովից եւ երկու նախագահների հանդիպումից: Բայց ես հավատում եմ, որ փոխզիջման եւ փոխադարձաբար ընդունելի հիմքի վրա խնդիրը լուծելու պատրաստակամությունը դեռեւս առկա է: Այս կապակցությամբ կուզեի ասել, որ Ադրբեջանն է, որ վերջերս փոխեց իր դիրքորոշումը, որովհետեւ Հայաստանի դիրքորոշումն առաջին իսկ օրվանից հիմնվել է փոխզիջման եւ փոխադարձ ընդունելիության սկզբունքի վրա: Այն պահից, երբ նրանք ընդունեցին, որ հակամարտությունը պիտի կարգավորվի փոխզիջումով, տեսնում ենք, որ գործընթացը շատ արագ առաջ է գնում, եւ նախագահները կարող եղան հաջողության հասնել:

– Նախագահ Դեմիրելը հայտարարել է, որ եթե ապահովվի հայ-ադրբեջանական հաշտությունը, Թուրքիան պատրաստ է ամեն կերպ օգնել (օժանդակել) Հայաստանին: Դուք հավատո՞ւմ եք այդ խոստումներին:

– Չեմ կարծում, որ օգնությունը բաօր տեղին է: Մենք միշտ հույսեր էինք տածում, որ Թուրքիան կանի այդ քայլը (Հայաստանի հետ նրա սահմանների բացումը), անկախ նրանից, թե ինչ է տեղի ունենում ԼՂՀ հակամարտությունում: Մենք հայերս միշտ կողմ էինք, որ Թուրքիան ավելի կառուցողական դեր խաղա այս տարածաշրջանում եւ ավելի դրականորեն ներգրավվի կովկասյան գործընթացներում: Ցավոք, Թուրքիան իր էթնիկ շահերը տարածաշրջանում աշխարհաքաղաքական շահերից վեր դասեց եւ իր օժանդակությունն է աներկդիմի կերպով ցուցաբերում Ադրբեջանին՝ հաշվի չառնելով տարածաշրջանում խաղաղության եւ շահերի կարեւորությունը: Նա պետք է դրականորեն ներգրավվի այս գործընթացներում եւ ջանա ավելի հավասարակշիռ դեր խաղալ ԼՂ հակամարտությունում:

Հուսով ենք, որ Թուրքիան որեւէ ձեւով կկարողանա տարանջատել մեր երկկողմ հարաբերությունները ԼՂ հակամարտությունից: Այդպիսով մենք կկարողանանք կարգավորել մեր հարաբերությունները Թուրքիայի հետ՝ անկախ ԼՂ հարցից: Եվ Թուրքիան կկարողանա ավելի կշռադատված եւ դրական դեր խաղալ Կովկասում: Հավատում ենք, որ այդ դեպքում ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթացն առավել հեշտ կընթանա:

Մենք հասկանում ենք, որ կա էթնիկական ցեղակցության հարց, բայց եւ հավատում ենք, որ կան շահեր, որոնք վեր են էթնիկական տարական համերաշխությունից, քանի կա տարածաշրջանի շահ, կան աշխարհաքաղաքական շահեր եւ բոլորի օգտին է, որ Թուրքիան, անկախ այս հակամարտությունից, ավելի դրական դեր խաղա տարածաշրջանում:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **ֆինանսական**

Կենտրոնական բանկի կոշտ դրամավարկային քաղաքականությունը եւ դրա.... դրական հետեւանքները

Նախ մի փոքր նախապատմություն. հայտնի ճշմարտություն է, նմանօրինակ քաղաքական ցնցումների ժամանակ, այնպիսին, ինչպիսին եղավ Հայաստանում հոկտեմբերի 27-ին, պետք է որ ընդհանրապես անկայունություն ու քաոս սկսվեր ցանկացած երկրում, ինչը, այնուամենայնիվ, Հայաստանում չսկսվեց: Նման դեպքերում ամենատարածված վտանգը բանկային ճգնաժամն է: Մի երկրում, որտեղ կատակլիզմներ են տեղի ունենում կամ երկիրը մտնում է պատերազմական փուլի մեջ, ֆինանսական համակարգը, որը տնտեսական համակարգերից ընդհանրապես ամենահիմնավորվածն է, րակցությունը: Ի դեպ, ինչպես հայտնի դարձավ **«Ազգին»** հավաստի աղբյուրներից, դեպքերի հենց հաջորդ օրը ԿԲ-ում, ՀՀ նախագահի անմիջական գիտությամբ, տեղի է ունեցել հույժ կարեւոր խորհրդակցություն ստեղծված իրավիճակում ձեռնարկվելիք քաղաքականության ու ամեն գնով ֆինանսական կայունություն ապահովելու օրախնդրով: Ընդհանուր միտումները կանխելու համար ԿԲ-ի կողմից շուկայի մասնակիցները ստացել են ազդակներ, որ հանրապետությունում կայուն վիճակ է, եւ որեւէ խուճապի կարիք չկա, ինչն էլ ուղղակիորեն արտահայտվեց շուկայում ԿԲ-ի ու մնացած առեւտրային բանկերի կայուն վարքագծով, եւ որեւէ էֆեկտ չնկատվեց: Ի դեպ, հոկտեմբերի 28-ի առավոտյան նկատվեցին դրամի արժեզրկման որոշ միտումներ, որը սակայն կեսօրին կանխվեց, ինչպես նաեւ հավասա- բանկից, որն ունի առնվազն 2000 անվանդատուներ, համարյա ոչ մի քաղաքացու կողմից ավանդի ետ վերցնելու դեպք չի արձանագրվել: Դրա հետ մեկտեղ, սակայն, հասկանալի պատճառներով, չի նկատվել նաեւ նոր ավանդների ներգրավում: Առաջին հանգամանքը, ըստ պրն Նասիբյանի, առաջին հերթին բացատրվում է նրանով, որ ՀՀ բանկային համակարգի նկատմամբ բնակչության վստահությունը,, համենայնդեպս բանկերի հետ աշխատանքի փորձ ունեցողների մոտ, մեծ է: Կա մի բացատրություն եւս՝ բնակչության այնքան քիչ մասն է աշխատում բանկերի հետ, որ տեղաշարժերն այնքան էլ նկատելի չեն (սոցհարցումների համաձայն հանրապետության բնակչության ընդամենը 15 տոկոսն է բանկերի հետ առնչվում): «Կամ էլ միգուցե ընդհանուր ապաթիա՞ն», ավելացրեց Ս. Նասիբյանը, սակայն խագահը: Ինչ վերաբերում է հայաստանյան բանկերի բարձր լիկվիդայնությանը, ապա այն, անցումային երկրների դեպքում, լիովին արդարացված է: Բանկերը իրացվելի են, քանի որ, հաշվի առնելով երկրի ծանր վիճակը, ռիսկային ներդրումներ չեն կատարել տնտեսության մեջ՝ վարկերի, հիմնական միջոցների, արդյունաբերության մեջ եւ այլն: Ի դեպ, արդյունաբերության պարագայում ֆինանսավորումները անհնարին են, քանի որ այդ դեպքում խոսքը գնում է բանկերի կողմից գործարարներին առաջարկվող խիստ պահանջների մասին: Իսկ եթե հայկական բանկերը, Ս. Նասիբյանի եւ էլի շատ ուրիշ բանկիրների կարծիքով, չեն գնում տնտեսության, անշարժ գույքի գործառնություններում եւ այլուր ավելի շատ ներդրումների ռիսկին, բացատրվում է նրանով, որ նրանք գործ ունեն հա-

ՀՀ բանկային համակարգի կայունության մյուս կարեւոր բացատրությունը, մասնագետների գնահատմամբ, այն է, որ ՀՀ բանկային համակարգը, օրենսդրությունն է, որը լավագույնս համարժեքված է անցումային շրջանին, եւ, հետեւաբար, ապահովագրված է պայթյունավտանգ իրավիճակներից: Մասնագետների կարծիքով, ՀՀ ԿԲ բավականին խիստ նորմատիվներով «զտված» ու ձեւավորված այսօրվա բանկային համակարգը, ճիշտ է, բերում է արդյունավետության անկում, ոչ բոլորի պահանջների բավարարում, բայց, ամենակարեւորը, Հայաստանի նման անցումային փուլում գտնվող երկրների դեպքում ապահովում է կայունություն:

Համակարգը կայուն է ու կմնա այդպիսին, եթե...

Այստեղ մի կարծիք կա, որ ՀՀ

ՀՀ բանկային համակարգն ու շուկան կայուն են

Սակայն ամեն ինչ կախված է քաղաքական որոշումներից

Սեպտեմբերի 27-ին հաջորդած կայունությունը ֆինանսական շուկայում մեկ անգամ եւս հավաստում է ՀՀ բանկային համակարգի եւ ֆինանսական շուկայի կայունության մասին: Այդ մասին հայտարարություններ, որոնք, ի դեպ, բազմիցս արվել են ՀՀ Կենտրոնական բանկի եւ մասնավոր բանկիրների կողմից, սակայն, թերահավատորեն են ընդունվել ու ենթարկվել տարբեր քննադատությունների: Այսօր, երբ հոկտեմբերի 27-ի ողբերգական իրադարձություններին հաջորդել է բնակչության ապաթիան ու տրեսային վիճակը, եւ բացասական իմպուլսները շատ ավելի շուտ են ընդգրկում հասարակության տարբեր շերտերին (ինչը բնորոշ է շարունակական անկայունության մեջ գտնվող հիվանդ հասարակություններին), բանկային կայուն համակարգի եւ ֆինանսական շուկայում ԿԲ հավասարակշռված քաղաքականության մասին խոսելը կարող է թերահավատության առիթ տալ կամ ընկալվել իբրեւ գովազդ: Սակայն իրողությունն իրոք այդպիսին է: Փորձենք վերլուծել ու հասկանալ, թե այնուամենայնիվ ինչու՞ պահպանվեց ֆինանսական կայունությունը Հայաստանում ու շարունակում է պահպանվել:

խախտվում է, եւ սկսվում են այդ երկրի նկատմամբ փակվել բոլոր լիմիտները, վարկային գծերը: Երկիրը դիտվում է որպես ռիսկային գոտի, այնտեղ փող ներդնելը նշանակում է մեծ ռիսկի գնալ: Դրա հետեւանքը լինում է այն, որ անկայուն համարվող երկրում վարկավորման ու ընդհանրապես ֆինանսական հոսքերը նվազում կամ կրճատվում են: Դա առաջին փուլն է: Երկրորդ փուլում արդեն երկրի բնակչությունը, ի նկատի ունենալով, որ բանկերը կարող են ընկնել ֆինանսական ճգնաժամի մեջ, սկսում է փողերը հանել բանկերից, ինչի հետեւանքը լինում է բանկերի սնանկացումը միանգամից, քանի որ ըստ բանկերի սնանկացման մասին օրենքի եւ ընդհանրապես միջազգային բոլոր չափանիշների, երբ ավանդատուները սկսում են իրենց փողերը հանել բանկերից, դա նշանակում է՝ ամբողջ համակարգը կրախի առաջ է: Այսինքն, բանկերը դառնում են անվճարունակ եւ այլեւս չեն կարողանում վճարել ուրիշների փողերը, որոնք դրված են ՊԿՊ-ներում, վարկերում, հիմնական միջոցներում: Շարունակությունը լինում է այն, որ բանկերն ուզած-չուզած սկսում են վաճառել իրենց ակտիվները, ինչպես եղավ, օրինակ, կորեական ճգնաժամի ժամանակ:

Երկրորդ հիմնական վտանգը անկայուն ու անորոշ իրավիճակներում ազգային դրամի արժեզրկումն է, ինչը նույնպես շրջանցեց Հայաստանը, եւ ողբերգությանը հաջորդող օրերին հայկական դրամը ոչ միայն չարժեզրկվեց, այլ ընդհակառակը, մի քանի կետով նույնիսկ բարձրացավ: Այդ մասին ՀՀ ԿԲ-ի հայտարարությունները նույնպես դրական էին: Ամբողջ հաջորդող շաբաթվա ընթացքում բանկային համակարգը բնականոն շարունակեց ու այսօր էլ շարունակում է գործել ու ապահովել բյուջեի մուտքերի հավաքագրումը: Կարճ ասած՝ անցյալ մոտ 10 օրը ցույց տվեց, որ հայաստանյան բոլոր բանկերն ունեն բավականաչափ կայուն դիրք ու արժութային միջոցներ: Թերեւս այստեղ մեծ դեր խաղաց նաեւ կառուցվածքային բարեփոխումների Համաշխարհային բանկի կողմից ստացված վարկի (SAC 3) շնորհիվ արտարժութային միջոցների ԿԲ-ի կողմից շուկա հանելը, ինչի հետեւանքով կանոնակարգվեց արտարժույթի, մասնավորապես շուկայում ԱՄՆ դոլարի առաջարկի-պահանջարկի հարաբերակցությունը՝ միաժամանակ նկատված առքուվաճառքի գնի ոչ բնական տարբերությունը, երբ մեկ դոլարի առքի գինը 500 էր, իսկ վաճառքինը՝ 520 դրամ. այդ տարբերությունը մեկ օրվա ընթացքում հավասարակշռվեց մինչեւ 3-4 դրամի սահմաններում: Արդեն ուրբաթ օրը մեկ դոլարի (օրինակները բերվում է դոլարի նկատմամբ, քանի որ բոլորին է հայտնի մեր ֆինանսական շուկայի համատարած դոլարացումը) առքուվաճառքի գինը միջինը կազմեց 512-518, իսկ օրվա վերջում՝ 515-517: Երեկ, ի դեպ, նկատելի էր դոլարի վաճառքի գնի բարձրացում՝ մինչեւ 523, ինչը պետք է որ մտահոգի իրավասու մարմիններին: Կարճ ասած, անցյալ 10 օրերի ընթացքում բանկային համակարգն ամբողջությամբ ցուցաբերեց բավականաչափ կայուն միտումներ:

Ինչ վերաբերում է բանկային գործառույթների դինամիկային, այն, կարծես թե, փոքր շեղումներով հանդերձ, բնականոն շարունակվում է: Այսօրվա տվյալներով, բնականոն շարունակվում է ՊԿՊ-ների շուկայում պետության կողմից տեղաբաշխումը: ՊԿՊ-ների երկու տեղաբաշխումը ցույց տվեց, որ բավարարվել է շուկայի պահանջարկը երկու թողարկման նկատմամբ էլ: Այսպիսով, մասնագետների կարծիքով, բազմիցս քննադատված ԿԲ կոշտ դրամավարկային քաղաքականությունը դարձավ տվյալ դեպքում ֆինանսական կայունության լավագույն երաշխիքը: Սա մի բացատրություն է, որը դիմանում է ցանկացած քննադատության: Այնուամենայնիվ, փորձենք նաեւ այլ տեսանկյունից վերլուծել, թե

Ինչո՞ւ պահպանվեց կայունությունը բանկային համակարգում. Մի բանկի օրինակով.

Հարցի պատասխանը **«Ազգը»** փորձեց ճշտել ՀՀ 10 լավագույն բանկերի շարքում դասված «Կոնվերս» բանկի նախագահ Սմբատ Նասիբյանի հետ զրույցում: Պրն Նասիբյանը (ի դեպ, վերջինս համարվել է 97 թվականի լավագույն բանկիրը Հայաստանում, եւ այդ իմաստով նրա մասնագիտական վերլուծությունները հետաքրքիր են - Գ.Մ) կայունության բացատրության մի քանի տարբերակներ առաջարկեց: Նախ տեղեկացրեց, որ անցյալ 10 օրերի ընթացքում կոնկրետ «Կոնվերս»

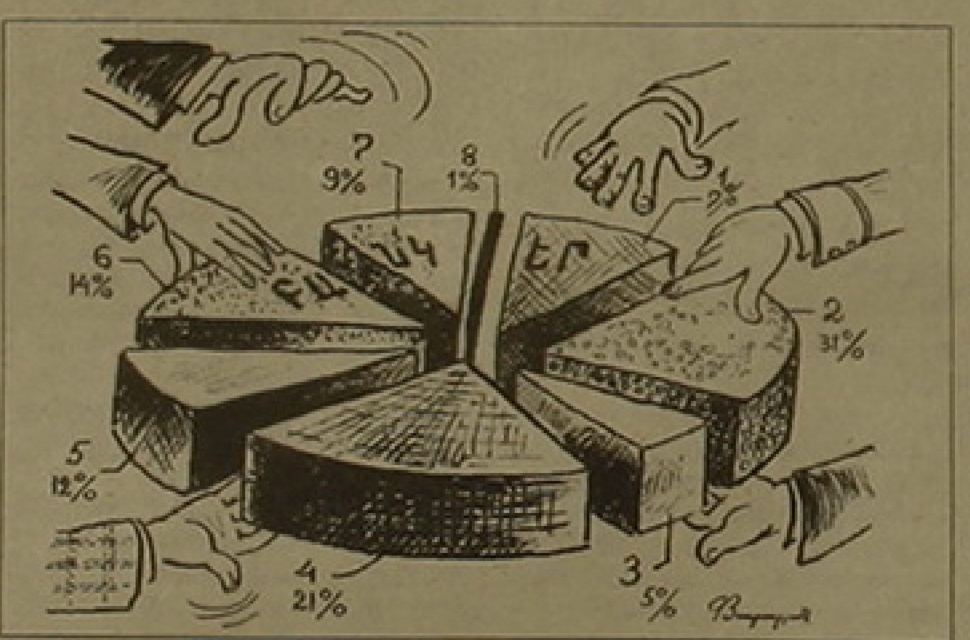

հետո հերքեց ինքն իրեն. «բայց եթե հասարակությունը չհավատար, ավանդատուները իրենց փողերը կհանեին»: Ըստ «Կոնվերս» բանկի նախագահի, շատ կարեւոր է նաեւ այն հանգամանքը, որ 95-ից սկսած Հայաստանում ոչ մի բանկ չի սնանկացել, եւ ՀՀ բանկային համակարգը ունի այդ ժամանակահատվածում ամենաքիչը 4 քաղաքական ճգնաժամերի դիմակայելու փորձ (իշխանափոխություններ, ընտրություններ ու վերջապես ռուսական ճգնաժամը), իսկ դա նշանակում է, որ նրանք, ովքեր աշխատում են հայաստանյան բանկերի հետ, համոզվել են, վստահ են նրա ճգնաժամերին դիմակայելու ունակության մեջ: Ամենաակնառու օրինակը ռուսական ճգնաժամն էր, որի ազդեցությունը Հայաստանի բանկային համակարգի վրա ամենաքիչն էր ԱՊՀ-ում, մնաց աննշան եւ չխանգարեց, ի տարբերություն, օրինակ, Ուկրաինայի կամ Բելառուսի, որտեղ ֆինանսական շուկա ընդհանրապես չկա: Ս. Նասիբյանը մատնանշեց մի կարեւոր հանգամանք եւս՝ եթե անգամ պատկերացնենք մի պահ, որ հոկտեմբերի 27-ից հետո ապաքենված բնակչության մեջ սկսվեր խուճապ, ու բոլոր ավանդատուները փորձեին բանկերից ետ վերցնել իրենց փողերը, ապա ՀՀ բանկերն անգամ այդ դեպքում կարող էին վճարել բոլորին, քանի որ նրանց լիկվիդայնությունը չափազանց, նույնիսկ արհեստականության աստիճանի հասցված, մեծ է: «Ես ամեն րոպե կարող եմ ցանկացած ներդնողի վճարել, եթե անգամ բոլորը միանգամից գան եւ պահանջեն իրենց փողերը», իր կողմից վստահեցրեց «Կոնվերսի» նասարակության փողերի հետ: Միայն «Կոնվերսում» ներգրավված միջոցների 40 տոկոսը բնակչության, մասնավորապես անհատ քաղաքացիների կողմից են, եւ բանկն ամսական միայն 200 հազար դոլար փող է տալիս իր ավանդատուներին: Դա էլ, թերեւս պատասխանն է այն հարցի, թե ինչու՞ են բանկերն այնքան զգույշ փողերի հետ: Թվերի լեզվով վիճակն այսպիսին է. ՀՀ ամբողջ բանկային համակարգում 350 մլն դոլար ակտիվներից միայն 50 մլն դոլարն է բանկերի սեփականությունը, մնացած 300 մլն-ը ներգրավված միջոցներն են, ասել է թե՝ բնակչության կողմից բանկերին պահ տրված փողերը: Ի դեպ, վերջին երեք չորս ամիսներին ՀՀ բանկային համակարգում նկատվել է ավանդների կայուն աճ՝ 131 մլրդ դրամից (մարտ ամիս) մինչեւ 194 մլրդ (սեպտեմբեր): Մի խոսքով՝ հայաստանյան բանկերը կարող են հպարտանալ նրանով, որ իրենք բարձր լիկվիդային են եւ, հետեւաբար, քանդվելու կամ ջարդվելու խնդիր չունեն: Իսկ, ընդհանրապես, մասնագետների գնահատմամբ, բարձր լիկվիդայնությունը արդարացված է անցումային երկրների համար, որովհետեւ դրանով նրանք կարողանում են դիմանալ կատակլիզմներին: Եթե պատկերացնենք մի պահ, որ ՀՀ առեւտրային բանկերը չունենային բարձր լիկվիդայնություն, ապա ի՞նչ կպատահեր նրանց, երբ բնակչությունը սկսեր ետ վերցնել իր փողերը, բանկերը միանգամից կպայթեին եւ բանկային համակարգը հօդս կցնդեր: Իսկ բանկերի սնանկացումը նշանակում է հասարակության սնանկացում:

բանկային համակարգը շատ փոքր է եւ այդ պատճառով է կարողանում դիմակայել ճգնաժամերին: Ասել է, թե շատ փոքր ֆինանսական շուկան ուղղակի ազդեցությունների ենթակա չէ: Սակայն, ինչպես պատկերավոր ձեւակերպեց պրն Նասիբյանը, «Հայաստանի բանկային համակարգը նման է փոքր, բայց առողջ օրգանիզմի՝ ի դեպ, նույն ՀՀ տնտեսությանը համարժեք: Իսկ առողջ երեխային լավ խնամելու դեպքում կվերածվի առողջ, հասուն օրգանիզմի»: Բանկիրների կարծիքով եւ ոչ միայն նրանց, այլեւ շատ փորձագետների, ՀՀ բանկային օրենսդրությունը եւս այսօրվա վիճակով բավարար է: Այսօր Հայաստանի բանկային համակարգը կանոնակարգում են 6 օրենքներ, որոնցից հատկապես կարեւոր են «ՀՀ բանկային գործունեության» եւ «Բանկային գաղտնիքի մասին» օրենքները: Այս ամենի եզրակացությունը մեկն է՝ կան բանկային համակարգի կայունության բոլոր նախադրյալները եւ այն դրական իմպուլսները, որոնք ցանկացած իրավիճակում (ամենացայտունը վերջին դեպքերից հետո ստեղծված վիճակն էր) պատրաստ են դիմակայելու ցանկացած վտանգի: Համակարգն ունի նորմատիվային խիստ բազա, կա եւ 100 տոկոս լիկվիդայնություն, ճգնաժամերին դիմակայելու մեծ փորձ: Ասել է թե բանկերը բնակչությանը տալիս են կայունության բոլոր երաշխիքները, բայց իրենք իրենց հերթին կարիք ունեն երաշխիքների իշխանությունների կողմից: Այսօր բանկային համակարգի ու ֆինանսական շուկայի կայունության համար (ինչը նշանակում է կայունություն տնտեսությունում ընդհանրապես) անհրաժեշտ իշխանությունների հետագա գործելակերպն ու ընդունվելիք քաղաքական որոշումները պետք է լինեն: Բանկերը երաշխիքների կարիք ունեն նաեւ հասարակությունից: Եթե հասարակության մեջ շարունակվեն ու խորանան հարուստների նկատմամբ ոչ թեյթեյական անհանդուրժողականության դրսեւորումները, եւ հասարակությունը հանդուրժի ամեն տեսակ անօրինականության դրսեւորում բանկային համակարգի ու ընդհանրապես տնտեսության մասնավոր հատվածի նկատմամբ, ապա ոչ մի կայունություն ու անցումահիջին համակարգ չի կարող փրկել ոչ մի ճգնաժամից:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ի վերջո ո՞վ է հրեան

Չնայած հրեաներին եւ հրեականությանը նվիրված հազարավոր աշխատությունների առկայությանը, մեր ժամանակակիցների մեծ մասը, այդ թվում նաեւ հրեաներից շատերը, բավական տարտամ եւ հաճախ էլ իրարամերժ կարծիքներ են արտահայտում հրեականության վերաբերյալ: Օրինակ, ինչո՞վ են տարբերվում իսրայելցին, հրեան եւ հրեադավանը: Իսրայելցին իսրայելական անձնագիր ունեցողն է. սա պարզ է: Իսկ հրեադավանին կարելի՞ է նույնացնել հրեայի հետ, երբ վերջինս, ասենք, անհավատ է: Այնուամենայնիվ, ընդունված է հրեականությանը որեւէ ձեւով առնչվող անձանց անվանել հրեաներ, եւ այդ անվանումը թերեւս իմաստավորված է ամենքի համար:

Առավել որոշակի է «եբրայեցիներ» անվանումը: Այդպես էին կոչում Աբրահամ նահապետի սերունդներին: Աբրահամի թոռ Հակոբն Աստծուց ստացավ «Իսրայել» մականունը, եւ նրա 12 որդիները դարձան իսրայելական 12 ցեղերի նախահայրերը: Իսկ «հրեա» անվանումը ծագեց ավելի ուշ՝ այդ ցեղերի բաբելոնյան գերության ժամանակաշրջանում (մ. թ. ա. 6-րդ դարից):

Բայց այսօրվա հրեաներն ի՞նչ կապ ունեն եբրայեցիների կամ Իսրայել պետության հետ, որը հաճախ անվանում են «եբրայական պետություն»: Պատասխանը միանշանակ չէ: Ամենատարածված տեսակետի համաձայն, այսօր հրեա կարելի է համարել նրան, ով «այս կամ այն չափով» սերում է եբրայական ժողովրդից եւ այժմ հրեադավան է: Լավ: Իսկ ինչպե՞ս անվանենք որեւէ դավանանքի չհետեւող աշխարհականներին կամ դավանափոխ հրեաներին, որոնցից են, օրինակ, ֆրանսիացի հայտնի կարդինալ Լյուստիժեն: Մի՞թե նրանք հրեա չեն:

Այս դեպքում ոմանք փորձում են նոր «սահմանում» գտնել, որի համաձայն հրեականությունը ոչ թե դավանանք է, այլ ժառանգորդություն, այլ կերպ ասած՝ էթնիկական հարց է: Բայց նրանց ընդդիմախոսները պնդում են, թե նման «կենսաբանական» բնութագրումն անընդունելի է, քանզի «էթնոսը» բավական անորոշ հասկացություն է, իսկ «ռասան» ունի ոչ այնքան գիտական, որքան գաղափարախոսական իմաստ եւ միանշանակ չի ընկալվում:

Ոմանք ընդգծում են, որ հրեականության ավանդական սահմանումները կարեւորում են ծագումնաբանությունը. իսկական հրեա համարվում է նա, ում մայրը հրեուհի է: Երբեմն արհամարհանքով «կիսահրեա» են անվանում նրան, ում ծնողներից մեկը հրեա չէ: Պատահական չէ, որ հրեաները միշտ էլ դեմ են եղել խառնամուսնություններին:

Բայց հրեա ժողովրդի բազմադարյա պատմական կյանքի հետեւանքով այսօրվա հրեաների մեծ մասը եբրայեցիների հետ արյունակցական որեւէ կապ չունի: Ներօրյա հրեաները ծագումնաբանորեն խիստ տարբեր են. կան չինական, հնդկական, կովկասյան, ռուսական, լեհական, գերմանական... սեւամորթ ու սպիտակամորթ, շիկահեր ու թխահեր, սեւաչյա ու կապուտաչյա հրեաներ:

Եբրայական հնօրյա մատյաններում նշվում է, որ Սողոմոն Իմաստունի հայր Դավիթ թագավորն ինքը հրեադավան դարձած մոաբացի իշխանուհի Ռութի որդին էր: Իսկ Սողոմոնն ամուսնացած էր եգիպտական փարավոնի դստեր հետ:

Քանի որ այսօր հրեական արյուն շատ քիչ է մնացել, ոմանք առաջարկում են հաշվի առնել միայն քաղաքացիությունը, այսինքն հրեա համարել լոկ իսրայելցիներին: Բայց այս առաջարկը եւս մերժելի է առնվազն երկու պատճառով: Նախ, Իսրայելի քաղաքացիները ոչ միայն հրեաներ են, այլեւ արաբներ, հայեր, հույներ, ռուսներ եւ այլն: Ապա, աշխարհի տարբեր երկրներում բյուրավոր մարդիկ իրենց հրեա են համարում, թեեւ չունեն Իսրայելի քաղաքացիություն:

Վերջիններիս համար ճշմարիտ է թվում մեծ իմաստասեր Ժան-Պոլ Սարտրի հայտնի սահմանումը, ըստ որի հրեականությունն «ինքնին» գոյություն չունի, եւ միայն հրեատյացն է հրեա «ստեղծում»: Այլ կերպ ասած, պատմության ողջ ընթացքում հրեաների կրած հալածանքների հետեւանքով է, որ այդ ժողովրդի բազմաթիվ համայնքները դարձել են ամրակուռ՝ որդեգրելով լեզվական, կրոնական ու մշակութային որոշակի ավանդույթներ: Եվրոպայում առաջին անգամ ֆրանսիական մեծ հեղափոխությունից հետո միայն հրեաները դարձան իրավահավասար քաղաքացիներ: Բայց դա նրանց համար ունեցավ նաեւ որոշակի բացասական հետեւանք, հրեաներն սկսեցին ավելի հեշտությամբ ձուլվել:

Կարող է տարօրինակ թվալ, բայց հրեաների նկատմամբ հարատեւ թշնամական վերաբերմունքը, հակասեմականությունը եւ նացիզմը եղել են հենց այն գործոնները, որոնք խոչընդոտել են հրեաների լիակատար ձուլմանը: Իրոք, արդեն մասամբ ձուլված հրեաները նացիստների դաժանություններին հակադրվելով վերագտնում էին իրենց արմատները եւ ազգային ինքնությունը: Արժանապատվության զգացումը եւ համայնքի հանդեպ նվիրվածությունն ուղղակի դրդում էին այդպես վարվել ցեղապաշտ թշնամու դեմ հանդիման:

Նացիզմի գաղափարախոսների կենսաբանական անհեթեթ չափանիշներին հակառակ հրեաներն իրենց հրեա են համարում առաջին հերթին մշակութային որոշակի արժեքների ընդհանրությամբ: Այդ ընդհանուր արժեքներն են միաստվածությունը, անհատների նկատմամբ օրենքի գերակայությունը, այն համոզումը, որ Սուրբ գրոց քաղաքակրթությունը տեղայնականությունից ավելի կարեւոր է, որ բարոյական արժեքներն արմատավորված են բնության մեջ, որ հրեաները թափառական ժողովուրդ են եւ այլն:

Այսպիսով, հրեականության գաղափարը հիմնված է ոչ թե դավանանքի, «ցեղային» պատկանելության, քաղաքացիության կամ ատելության ու հալածանքներով լի պատմության վրա, այլ աշխարհասփյուռ համայնքների կողմից սուրբգրային քաղաքակրթությամբ պայմանավորված մշակութային ավանդույթների պահպանման վրա: Ըստ որում, այդ ավանդույթները պահպանվում են միաժամանակ թե՛ ժառանգաբար եւ թե՛ կամովին: Լեհական ծագումով ֆրանսիացի գրող Մարեկ Ալտերի պատկերավոր բնորոշմամբ, ինքն իրեն հրեա է «ընտրել» հրեա ծնվելուց հետո:

Ըստ «Պուեն» հանդեսի
պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆԸ

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Չեչնիայի դեպքերը չեն ազդի ռուս-իրանական հարաբերությունների վրա

ԹԵՀՐԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չեչնիայի ճգնաժամը հազիվ թե արմատապես ազդի Իրանի եւ Ռուսաստանի հարաբերությունների վրա, որոնք կայուն եւ երկարաժամկետ բնույթ են կրում: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս մասին հայտարարել է Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտգործնախարարության ղեկավար Քամալ Խարազին՝ երկուշաբթի օրը Իրանի ԻՌՆԱ լրատվական գործակալության տարածած հարցազրույցում:

«Երկու կողմերը տարածաշրջանում ընդհանուր շահեր ունեն: Դա նրանցից պահանջում է սերտ համագործակցություն, ինչը, սակայն, չի բացառում այս կամ այն հարցի առթիվ կողմերից մեկի մտահոգության արտահայտման հնարավորությունը: Հենց ելնելով բարիդրացիական կապերից՝ Իրանը Ռուսաստանին կոչ է անում որոնելու չեչենական հիմնախնդրի խաղաղական լուծում», մասնանշել է Իրանի դիվանագիտության ղեկավարը:

Կիրակի օրը Իրանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ներկայացուցիչ Համիդ Ռեզա Ասեֆին Չեչնիայի իրադրության խաղաղ կարգավորման կոչ է արել: «Իրանը՝ որպես Իսլամական խորհրդաժողով կազմակերպության նախագահ, արտահայտում է իսլամական աշխարհի ընդհանուր տեսակետը եւ գտնում է, որ Չեչնիայի հիմնախնդրի լուծումը հարկավոր է որոնել բանակցությունների սեղանի շուրջը», ընդգծել է նա:

Երկրաշարժ Տաջիկստանում եւ Իրանում

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության դիտակայանները վերջին երկու օրում գրանցել են երկու երկրաշարժ. նոյեմբերի 8-ին, տեղական ժամանակով ժամը 20:45-ին 6,2 բալ ուժգնությամբ ստորերկրյա ցնցում է տեղի ունեցել Տաջիկստանում՝ էպիկենտրոնը Դուշանբե քաղաքից 300 կմ հարավ-արեւելք, խորությունը՝ 226 կմ, եւ նոյեմբերի 9-ին, ժամը 01:37-ին՝ 8 բալ ուժգնությամբ ցնցում Իրանի տարածքում, որի էպիկենտրոնը գտնվում է Մեշհեդ քաղաքից 150 կմ հարավ-արեւելք:

Արգենտինան Մենեմից հետո

Անդրադառնալով հոկտեմբերի 24-ին Արգենտինայում անցկացված նախագահական ընտրություններին, հեղինակավոր «Նյու Յորք թայմս» թերթն հետեւյալ խմբագրականն է տպել, որը պարզաբար ներկայացնում է մեր ընթերցողներին:

Արգենտինացի ընտրողներն իրոք ծանձրացել են նախագահ Կառլոս Սաուլ Մենեմի ցուցադրական ոճից, որով 1989 թվին Խուան Դոմինգո Պերոնի պոպուլիստական կուսակցության գլուխ անցնելով նա վարել է երկիրը մինչեւ օրս: Նրանք կիրակի օրը, դղրդալից վճռականությամբ, Բուենոս Այրեսի քաղաքապետ, որոշակիորեն անհրապույր, ոչ պերոնիստական Ֆերնանդո Դելա Ռուային ընտրեցին նախագահ: Նա այդ պաշտոնը կստանձնի դեկտեմբերին, երբ ավարտվի Մենեմի իշխանության երկրորդ շրջանը:

Բայց Մենեմի թողած ժառանգության որոշ դրական կողմեր ակներեւ էին ինչպես ընտրարշավի, այնպես էլ քվեարկության ընթացքում: Դրանք անցան նորմալ, ժողովրդավարական ձեւով մի երկրում, որտեղ սովորաբար նախագահական փոփոխություններն ուղեկցվել են դասակարգային պայքարի կոչերով եւ զինվորական խռովությունների դղրդյուններով: Նախագահական իշխանության երկու իրարահաջորդ ժամանակաշրջաններում Մենեմին հաջողվեց զինվորականներին ետ կանգնեցնել սովորական դարձած հեղաշրջումներից եւ Պերոնի դեմագոգիական շարժումը վերածել պատասխանատվության զգացումով հագեցած լուրջ քաղաքական կուսակցության: Դրանով իսկ նա Արգենտինային վերադարձրեց միջազգային ասպարեզ՝ տասնամյակներ շարունակ հովանավորչական ռեժիմի տակ գոյություն ունենալուց եւ աշխարհի շատ երկրներին, մասնավորապես Միացյալ Նահանգներին, հակադրվելուց հետո:

Մենեմի ձեռքբերումներից շատերը ծնունդ առան իշխանության առաջին շրջանի սկզբներին նրա որդեգրած ազատ շուկայական հարաբերությունների եւ արժույթի օգտագործման քաղաքականությունից: Մինչ այդ Արգենտինայի ժողովրդավարությունը հարատեւորեն սասանվում էր փողի գերարժեզրկումների հաճախակի ցնցումներով, որոնք էլ զինվորական միջամտությունների առիթ էին հանդիսանում:

Բայց Մենեմի տարիները նաեւ ապականված էին դատական գեղծարարությունների եւ կաշառակերության մեղադրանքներով: 1970-80-ականների «կեղտոտ պատերազմի» օրերից սկիզբ առած մարդու իրավունքների շատ կարեւոր հարցեր տարիներ շարունակ անտեսված են եղել, մինչեւ որ հասարակության ճնշման տակ կառավարությունը ստիպված է եղել վերանայել զինվորական առեւանգումների, կտտանքների եւ սպանությունների բազմաթիվ դեպքեր:

Այդ ամենով հանդերձ Մենեմը կարողացել էր պահպանել իր ժողովրդականությունը, բայց սահմանադրությունը նրան թույլ չտվեց երրորդ անգամ դնել իր թեկնածությունը նախագահական ընտրություններում: Ճիշտ է, պերոնականներն ունեն մեկ ուրիշ թեկնածու՝ հանձինս Էդուարդո Դուհալդեի, որն, ըստ երեւույթին, պատրաստվում էր շարունակել նախկին հովանավորչական ռեժիմն առանց որոշակի բարեփոխումների, սակայն քվեարկողները նախընտրեցին իրենց ձայնը տալ հօգուտ Դելա Ռուայի, որը խոստացել է վերջ տալ կաշառակերությանը եւ քաղաքական վերնախավի անպատժելիությանը:

Բայց դա ամենամեծ մարտահրավերն է, որ նորընտիր նախագահը պետք է դիմագրավի: Չափազանց դժվար է լինելու գործը, քանի որ նա որոշ ժամանակ ստիպված է լինելու աշխատել պերոնիստականներով «ծանրաբեռնված» Սենատի եւ մենեմական ժամանակաշրջանի դատավորների հետ: Զինվորական հեղաշրջումների կամ ժողովրդավարության վերաբերյալ ընդդիմության անհարգի վերաբերմունքի մասին նա կարիք չունի մտահոգվելու, քանի որ դրանք նվաճումներ են, որոնց համար Մենեմն արժանի է գովասանքի:

Շոլանդական ոստիկանությունը փորձում է բացահայտել

Նիկոսիայում մեր հատուկ թղթակից Ջորջ Տեր-Բարթողից ստացված ֆաքսը տեղեկացնում է, որ ըստ վերջին տվյալների հավանական է, որ ուղիղ կապ գոյություն ունենա Կիպրոսի եւ Լոկերբիում (Հարավային Շոլանդիա) 1988 թ. դեկտեմբերին «Պան-Ամերիկան» ավիաընկերությանը պատկանող ինքնաթիռի պայթյունի միջեւ, որի հետեւանքով զոհվել էին 259 ուղեւորներ եւ 11 ուրիշներ՝ գետնի վրա:

Ըստ Նիկոսիայի ոստիկանության աղբյուրների, շոլանդական ոստիկանական մի խումբ կգա է ժամանել՝ հետաքննելու լիբիացի մի գործարարի գործունեությունը՝ որպես վերոհիշյալ աղետի դատական գործի բաղկացուցիչ մաս: Շոլանդացիները, որոնց օգնում են նաեւ տեղացիներ, փորձում են բացահայտել կապն առայժմ անունը չհրապարակված մի անձնավորության եւ լիբիացի այն երկու քաղաքացիների միջեւ, որոնք հաջորդ տարի փետրվարին Հոլանդիայում պետք է կանգնեն դատարանի առաջ՝ պայթյունն իրականացնելու մեղադրանքով: Կիպրոսի ոստիկանությանը հաջողվել է դատական թույլտվություն ստանալ՝ վերացնելու Նիկոսիայի օտար բանկերից մեկում լիբիացիների ունեցած հաշիվների գաղտնիությունը: Պարզվել է նաեւ, որ կիպրոսցի «կապավորը», որը տարբեր անուններով է հանդես եկել եւ արտասահմանում ընկերության սեփականատեր է եղել, այլեւս կղզում չի ապրում: Երկու լիբիացիների անունները պարզ են: Մեկը Աբդել Բասեթ էլ-Մաղրաքին է, մյուսը՝ էլ Ամին Խալիֆա Ֆահիման: Բայց, չգիտես ինչու, եզրափակում է Ջորջ Տեր-Բարթողը, տեղական ոստիկանությունը գաղտնի է պահում շոլանդացի պաշտոնյաների գործունեությունը կղզում:

40 տարի անց նորից Նյու Յորք-Կուբա ուղիղ չվերթ

ՀԱՎԱՆԱ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: 40 տարվա ընթացքում առաջին անգամ բացվում է Նյու Յորք-Կուբա ուղիղ մարդատար չվացիծ: Ջ. Քենեդիի անվան օդանավակայանից ինքնաթիռի առաջին թռիչքը տեղի կունենա այս տարվա դեկտեմբերի 3-ին, հաղորդել են տեղի զանգվածային լրատվամիջոցները: Չվերթը նախատեսված է կուբայական ծագման ամերիկացիների համար, ովքեր մտադիր են այցելել կղզու իրենց հարազատներին:

ԱՄՆ-ը, հեղափոխական Կուբայի տնտեսական շրջափակում սահմանելով, 1961 թվականի հունվարին խզեց նրա հետ դիվանագիտական հարաբերությունները: Այդ ժամանակ էլ Վաշինգտոնը սահմանափակեց նաեւ Հավանայի հետ օդային հաղորդակցությունը: 1979 թվականից «Մարասուլ» ընկերությունը Մայամիից չարտերային չվերթներ է իրականացնում Հավանա:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Տվեք ինձ իմ անձրեւը

Թատրոնում թատրոն: Արտիստները թատրոն են խաղում: Մենք... թատրոն ենք նայում... Իսկ իրենք ներկայացմանն են պատրաստվում: «Կին եւ տղամարդ» այս է ներկայացման անվանումը եւ թեման: Ինչ-որ հասարակ, մեր առօրյայում ամեն օր եւ ամեն պահի հանդիպող բառեր: Բառեր... շատ մեծ, բայց միաժամանակ շատ փոքր արժեքից ընկած բառեր: Չմտածես թե կին, այսինքն Եվա, եւ տղամարդ՝ Ադամ: Ոչ, այստեղ բառերը լրիվ ուրիշ են:

Բոլորիս ծանոթ Կիեւյան կամուրջ... Կամրջից ներքեւ լսվում է ջրի ձայնը: Այդ ձայնը տարօրինակ վախով է լցնում հոգիս... Անընդհատ լարումով էի սպասում մի վատ... Չեմ ցանկանում շարունակել միտքս, այն տխրություն է հաղորդում ինձ:

Մութ, սարսափելի գիշեր էր, կինը սպասում էր տղամարդուն՝ իր ամուսնուն: Ահա եկել է նա, կինն ինչ-որ բանի է սպասում... Վերջապես պոռթկում է տարիներ շարունակ լռող նրա սիրտը, նա խնդրում է ամուսնուն տալ իրեն այն մեկ հատիկ հարցը՝ «ինչո՞ւ», եւ ինքը կասի ամեն ինչ: Ինչո՞ւ է տանջվում կինը (Լուիզա Ղամբարյան), ինչո՞ւ է տանջվում տղամարդը (Յուրա Յարությունյան), նրանք սիրո՞ւմ են իրար... Կասկածում եմ...

...Անձրեւ էր գալիս, ծեծում էր նա ինձ... Ինձ... թե ո՞ւմ... չգիտեմ... Նրանք սիրո՞ւմ են իրար: Այո, սիրում են: Բայց ահա պարզվում է, որ կինը սիրահարված է, ու ի՞նչ եք կարծում, ո՞ւմ, իր ամուսնու հավատարիմ ընկերոջը: Դեռ պետք է տղամարդը ների կնոջը եւ կորցնի իր ունիվերսալ եսը, զգա մարմնի քաղցր ցավը... եւ լռի:

Իսկ դա շատ դժվար է տղամարդու, այն էլ՝ հայ տղամարդու համար: Տանջվում է տղամարդը... Նրա աչքերում զգացվում է այն սուր ու ծակող ամոթը, որը նա իր սեփական մաշկի վրա է զգացել, երբ լսափողի մյուս կողմում լսել է կնոջ, բայց եւ ընկերոջ տիրական ձայնը:

«...Բարեւ... Ինչո՞ւ քնած չես... Իսկ ինչո՞ւ դու քնած չես... Ես գիտեմ, թե ինչու ես դու արթուն... Դու գիտե՞ս, թե ինչու եմ ես արթուն... Ոչ, ես գիտեմ, թե ինչու եմ ես արթուն... Սպասիր, քիչ հետո մեր տանը կլինեմ...», իսկ ընկերը վախեցած՝ «Տնից դուրս չգաս, հիմա շատ են կրակում...»: «Կրակոցներ միշտ էլ եղել են...»: «...Հիմա կրակում են եւ սպանում...»...

Իսկ տղամարդը չէր էլ գնալու... Ինչո՞ւ... Դերերը փոխվում են, տղամարդուն իր մարմնի սանձելի մերկությունն է առաջարկում հարեւանուհին՝ կնոջ ընկերուհին:

Զղջացել է կինը, նա չի քնել եւ սպասում է տղամարդուն: Վերցնելով լսափողը՝ հավաքում է ընկերուհու հեռախոսահամարը... «Բարեւ... Ինչո՞ւ քնած չես... Ինչո՞ւ... Կյանքը ձանձրալի եւ ինչ-որ անհասկանալի է դառնում...»: Եվ կինը ցանկանում է զրկվել այդ կյանքից: Հայտնվում է մի ազնիվ խելագար (Լեւոն Շարաֆյան), բայց նա խելագար չէ, նա ձեւացնում է՝ փորձում է մարդկանց, խիղճ եւ բարություն է փնտրում նրանց մեջ, բայց մի քիչ... Քիչ հետո նա հանդես է գալիս արդեն մեծ գաղափարներով, նա փաղաքշում է, խնդրում կնոջը տալ նրան «մեկ», բայց շատ կարեւոր այդ «մեկ» բանը: Շատ թախանձելուց հետո կինը համաձայնում է տալ այն՝ չգիտենալով անգամ, թե ի՞նչ է դա... Իսկ գիտե՞ք դա ինչ է... Պատգամավորական ձայն է նա խնդրում եւ ընտրվելու դեպքում «բազում» չլուծված հարցեր խոստանում կատարել:

Չեմ ցանկանում թվել խոստումները... Մենք այդ պատկերին շատ լավ ծանոթ ենք: Իսկ ի՞նչ եղան կինը եւ տղամարդը:

Կինը հոգի էր, նա հենց այդպես էլ պատասխանեց ընկերուհու «ու՞մից» հարցին. «Հոգի եմ իմ սեփական ամուսնուց»:

Անձրեւ է գալիս... Գրկում է մարմինը կնոջ, տղամարդն ամուր բռնել է կնոջ ձեռքը, նրանք միասին են, ու կարծես առաջին անգամ են իրար տեսնում եւ սիրում են առաջին անգամ:

Երեխա՞ն դարձավ այս քայքայված ընտանիքի ամրապնդման պատճառը, թե՞... սերը...

Սեր, ամուսնություն, դավաճանություն, հավատարմություն, ծաղր՝ ուղղված մեր բարձրաստիճան պաշտոնյաներին: Սեր սա էր Նորայր Ադալյանի ստեղծագործության բնույթն ու էությունը: Գրողը ներկայացրել էր այսօրվա մեր կյանքը, այն կյանքը, որը հաճախ չենք ցանկանում մեզ վերագրել, այլ բարդում ենք մեկ ուրիշի վրա, իսկ ո՞վ է այդ մեկ ուրիշը՝ էլի մենք:

Ներկայացումը հաջողված էր: Գեղարվեստական ղեկավարն Արմեն Խանդիկյանն է: ...Քեզ հետ չեմ ես... ոչ էլ քեզ հետ... ոչ էլ ինձ հետ... Երբ փակվի թատրոնը, կսիրեմ ես քեզ... կսիրեմ հավերժ: Տվեք ինձ իմ անձրեւը... եւ ես կբացեմ ձեզ ճշմարտության գաղտնիքը... Ճշմարտությո՞ւնը... Ո՞ւր է այդ ճշմարտությունը, եկեք այն փնտրենք մեր մեջ:

ՆԱՐԻՆԵ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԶԳՈՒՅՇ ՄՆԱՑԵՔ ԲՈՒՐԳԵՐԻՑ

Հազարամյակի վերջին Նոր տարին բուրգերի ստորոտում

«Բազմաթիվ երկրներ նոր կոթողներ են կառուցում՝ նշելու համար մի հազարամյակի ավարտը եւ մյուսի սկիզբը: Եգիպտոսում կարող ենք հպարտանալ երկու հազարամյակից ավելի հին կոթողներով, որոնք պարզապես գեղեցկագիտական վերամշակումների կարիք ունեն», նշել է Եգիպտոսի մշակույթի նախարարը, բացատրելով, որ երկիրը նախապատրաստվում է մեծ շուքով տոնելու 21-րդ դարի գալուստը: «Գիզայի սարահարթն ընտրել ենք իբրեւ տոնախմբության գլխավոր վայր, որովհետեւ այնտեղ գտնվող բուրգերն ու սֆինքսը ժամանակի հզորագույն խորհրդանշաններն են: 9-րդ դարի արաբական մի ասացվածք վկայում է, որ մարդը վախենում է ժամանակից, իսկ ժամանակը՝ բուրգերից»: Այս մասին է հաղորդել Կահիրեում հրատարակվող մեր պաշտոնակից «Արեւ» օրաթերթը, որտեղից նաեւ քաղում ենք հետեւյալ տեղեկությունները:

Նոր տարվա գիշերն ուղղաթիռի օգնությամբ «ոսկյա թագ» է զետեղվելու Քեոփսի մեծ բուրգի գագաթին՝ խորհրդանշելով պատմության վերակենդանացումը: «Բավարար փաստեր ունենք ապացուցելու, թե «Փիրամիդիոն» կոչված ոսկյա ծածկույթներ են գոյություն ունեցել եւ զետեղվել բուրգերի գագաթին», բացատրել է Գիզայի սարահարթի ընդհանուր պատասխանատուն:

Ավելացնենք, որ մեծ բուրգի շրջակայքում վերջերս կատարված պեղումներից ի հայտ են եկել կրաքարի շերտեր, որոնց վրա իրոք պատկերված են ոսկյա ծածկույթով կոնաձեւ մի քար փոխադրող աշխատավորներ: Այդ տեսարանում մի խումբ աշխատավորներ պար են բռնել՝ տոնելով շինարարական աշխատանքների ավարտը:

1997-ի նոյեմբերին Լուքսորում զբոսաշրջիկների վրա կատարված զինված հարձակումից հետո (որի հետեւանքով 58 հոգի էր մահացել), շուրջ մեկուկես տարի հանրության առաջ փակ էր Գիզայի տարածքը, որտեղ վերանորոգման աշխատանքներ էին կատարվում: Այդ ընթացքում օդափոխիչ հարմարանքներ են զետեղվել մեծ բուրգի ներքնամասում, մոտ 3 սմ հաստությամբ աղի շերտ է քերվել-հեռացվել բուրգի գլխավոր պատկերասրահի պատերից, բացվել են երկու նոր սենյակներ եւ ամբողջովին վերականգնվել է սֆինքսի ստորոտում գտնվող մի տաճար, որի մասունք խորհրդանշում էր ծագող եւ մայր մտնող արեւին երկրպագող ծիսակատարությունները: Նախատեսվում է օրական միայն 300 հոգու թույլատրել այցելելու բուրգ՝ սահմանափակելու համար վնասը:

Հազարամյակի տոնախմբությունները, որոնք արժենալու են շուրջ 9,5 մլն դոլար, ընդգրկելու են նաեւ մի համերգ, որին իր մասնակցությունն է բերելու Ֆրանսիայի հայտնի երգահան Ժան Միշել Ժարը:

Հ. Ծ.

Ձեռքի հրաշքների աշխարհ
Հայաստանցի 150 երեխաներ մեկնեցին Իրան

Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանատունը, համագործակցելով Հայ-իրանական բարեկամության միության հետ, կազմակերպել էր «Իրան՝ հրաշքների աշխարհ» անվանումը կրող նկարչական մրցույթը, որի ընթացքում Հայաստանի երեխաները եւ պատանիները առիթ ունեցան իրենց տեսակետները եւ պատկերացումներն Իրանի մասին արտահայտել կտավների միջոցով:

Ավելի քան 150 երեխա եւ պատանի մասնակցեցին մրցույթին, եւ կտավներից 90-ն արժանացան ուշադրության: Նրանց կտավների ցուցադրումը տեղի ունեցավ հունիսի 23-ին արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային հարցերի հայկական ընկերությունում եւ մի շաբաթ ցուցադրվեց արվեստասեր հասարակության համար:

Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանատունը վերոհիշյալ անձանց խրախուսելու նպատակով մեկ շաբաթյա ճամփորդություն կազմակերպեց դեպի Իրան: Կիրակի օրը 60 երեխա եւ պատանի, որոնք մասնակցել էին սույն մրցույթին եւ հաղթել, իրենց ուսուցիչների եւ ղեկավարների հետ երկու ավտոբուսով մեկնեցին Իրան՝ մոտիկից ծանոթանալու Իրանին եւ երկրի տեսարժան վայրերին:

Այս մեկ շաբաթվա ճամփորդության ընթացքում հետաքրքիր եւ գրավիչ ծրագրեր են նախատեսվել նրանց համար: Իրանում նրանք կհանդիպեն տեղի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ, կայցելեն հայ եկեղեցիներ, Արարատ միություն, Իրանի հինավուրց պալատներ, կենդանաբանական այգու թանգարան, կրկես, ինչպես նաեւ իրանական դպրոցներ, որտեղ կհանդիպեն տեղի աշակերտներին:

ԻՐԱՆԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Նա մեզ շրջապատում է գեղեցկությամբ

Մի քանի օր առաջ մարդաշատ էր Երեւանի Խնկո Ապոր անվան գրադարանի ցուցասրահը: Արվեստասեր հասարակայնությանն այստեղ էր բերել Զուլիետա Մնացականյանի ստեղծագործական աշխատանքների ցուցահանդեսը: Ներկայացված էին ձեռնարվեստի նմուշներ՝ ժանյակ, ասեղ-

նագործությ[illegible] ինչպես նաեւ գծանկարներ, կոլ[illegible] այլ գործեր:

Ստեղծագ[illegible] սկսել է 1993 թ. տառապան[illegible] [illegible]ականների անտանելի [illegible]: Ծնողներին կորցնելուց [illegible] միայնակ մնալով, նա անձնատ[illegible] իր զգայական աշխարհին: Առաջին գործերը թղթե ծաղիկներ էին, որոնք հետո շունչ առան, դարձան փնջեր ու տեղավորվեցին ծաղկամանների մեջ: Զուլիետան զրուցում էր իր ծաղիկների հետ, նա այլեւս... մենակ չէր: Այնուհետեւ ներքին ձայնին ունկնդիր, մեկը մյուսի ետեւից սկսեց ստեղծել բազմատիպ կոմպոզիցիաներ, թեմատիկ հորինվածքներ, իսկ գրական եւ իր հեքիաթների հերոսները տիկնիկներ դարձան (դրանց պատրաստման համար օգտագործվում էին ամենաանն-շան իրերն ու կենցաղային զանազան մանրուքներ): Արվեստի լույսը հույս ներշնչեց նրան, եւ նա կարողացավ իր մեջ ապրելու ուժ գտնել:

Գնալով հարստանում է նրա բարություն միտող ստեղծագործական անսպառ աշխարհը: Ի դեպ, իր խոհերը Զուլիետան արտահայտում է նաեւ բանաստեղծությունների միջոցով, որոնք կհրատարակվեն, երբ հովանավորողներ գտնվեն:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՍԱՅԱՆ

Արժանացել են «Դարավերջի աստղեր» կոչումների

ԵՐԵՎԱՆ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Գախեքս» երիտասարդական միությունը շուրջ 1500 հայ երիտասարդների շրջանում անցկացրել է սոցիոլոգիական հարցում՝ պարզելու համար, թե հայկական էստրադայում ովքեր են «դարավերջյան աստղերը»:

Ինչպես ասաց միության նախագահ Խաչիկ Եղոյանը, «Դարավերջի աստղեր» տիտղոսների են արժանացել Նունե Եսայանը, Շուշան Պետրոսյանը, Ալլա Լեւոնյանը, Մայք Քոթանջյանը, Հայկոն, տասնամյա Գուրգեն Ղաբաղյանը, հումորիստներ Անդրանիկ Շահինյանն ու Լալա Մնացականյանը եւ այլք, իսկ լավագույն պարախումբ է ճանաչվել «Արայի դանս շոուն»:

Մրցանակաբաշխություն-համերգը կկայանա նոյեմբերի 13-ին Երեւանի մարզահամերգային համալիրում, եւ այստեղ, հավանաբար, իրենց «աստղերին» կընտրեն տեղական ֆիրմաներն ու ձեռնարկությունները՝ նրանց հատկացնելով հատուկ մրցանակներ: «Գախեքս» երիտասարդական միությունն այդ օրը «Դարավերջի աստղ» տիտղոսակիրներին կհանձնի գլխավոր մրցանակները՝ օբսիդիանից պատրաստված հատուկ արձանիկներ: Միության նախագահը նշեց նաեւ, որ մրցանակաբաշխությունը հետագայում կդառնա ավանդական:

ՕՐԱՑՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 10

- 1483 թ. ծնվել է գերմանացի մտածող, կրոնական եւ քաղաքական գործիչ Մարտին Լյութերը: Նրա անունը սերտորեն առնչվում է Գերմանիայում ռեֆորմների սկզբնավորման հետ:
- 1759 թ. ծնվել է գերմանացի բանաստեղծ, դրամատուրգ Ֆրիդրիխ Շիլլերը:
- 1801 թ. ծնվել է ռուս գրող, բառարանագիր, ազգագրագետ Վլադիմիր Դալը:
- 1885 թ. գերմանացի ինժեներ Դայմլերը եւ Մաիբախն իրենց մշակած ներքին այրման շարժիչը տեղադրել են փայտե հեծանիվի վրա: Այդպես հայտնագործվել է մոտոցիկլը:
- 1925 թ. ծնվել է ամերիկացի կինոդերասան Ռիչարդ Բերտոնը:
- 1888 թ. ծնվել է ավիակոնստրուկտոր Անդրեյ Տուպոլեւը:
- 1912 թ. եգիպտահայ հասարակական գործիչ Նուբար փաշայի որդու՝ Պողոս Նուբարի ղեկավարությամբ կազմվել է հայկական ազգային պատվիրակություն՝ եվրոպական տերությունների առջեւ հայկական հարցն արծարծելու համար:
- 1923 թ. ծնվել է անվանի ֆիզիկոս, ԳԱԱ ակադեմիկոս Միքայել Տեր-Միքայելյանը:
- Նոյեմբերի 10-ը երիտասարդության համաշխարհային օրն է:
- Հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Մուրց օրն է:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մարզական

ԿԱՐԱՏԵ

Երեք չեմպիոն Հայաստանից

Երրորդ տարին անընդմեջ ականատես ենք դառնում ֆուլ կոնտակտ կարատեի աշխարհի առաջնությանը: Մարզասերների հիշողությունից դեռ չեն ջնջվել ուղիղ մեկ տարի առաջ նույն Մարզահամերգային համալիրում ընթացած մրցամարտերը, եւ ահա, մարզաձեւի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ, երեւանցի Գոռ Վարդանյանի ջանքերի շնորհիվ անցկացվեց հերթական առաջնությունը: Սպասվում էր, որ այս առաջնությունը ավելի ներկայացուցչական կլինի, բայց մասնակցությունից հրաժարվեցին Ճապոնիայի, Թաիլանդի, Անգլիայի, Գերմանիայի մարզիկները: Այդուհանդերձ, մրցումները բավականին ուժեղ կազմ ունեին, մրցագորգ մտան յոթ երկրների տասնչորս կարատեիստներ: Մենամարտերն անցկացվում էին 10 ռաունդից (յուրաքանչյուրը 2 րոպե տեւողությամբ):

Առաջինը մրցեցին 72,5 կգ քաշայիններ Կանատբեկ Սոտիջալիեւը (Ղրղզստան) եւ մեզ արդեն ծանոթ Դուգլաս Ալան Էվանսը (ԱՄՆ): Առաջին ռաունդի ավարտին ամերիկացի մարզիկը վնասվածք ստացավ, որից հետո հաղթանակը եւ չեմպիոնի կոչումը շնորհվեց Սոտիջալիեւին:

Ապա ասպարեզ մտան 61 կգ քաշային կարգում հանդես եկող երկու 20-ամյա կարատեիստներ աշխարհի չեմպիոն Վարազդատ Միհրանյանը (Հայաստան) եւ Սերգեյ Անտոնովը (Ռուսաստան): Մրցամարտն ամբողջությամբ ընթացավ հայ մարզիկի օգտին, իսկ 9-րդ ռաունդում նա հաղթանակ շահեց բացահայտ առավելությամբ: Երեւանի ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ուսանողը երկրորդ անգամ աշխարհի չեմպիոն հռչակվեց:

Լարված էր պայքարը հաջորդ մենամարտում: Ուկրաինացի Վիտալի Ստեպչենկոյի եւ ռուսաստանցի Լեոնիդ Պրոտուրինի (65 կգ) հետաքրքիր մրցավեճում հաղթող ճանաչվեց Ստեպչենկոն:

Ամենաթեթեւ (60 կգ) մարզիկների հաղթողի կոչումը վիճարկեցին աշխարհի չեմպիոն Արտակ Գյուլեցյանը (Հայաստան) եւ Սատիբեկ Իսաեւը (Ղրղզստան): Գյումրեցի մարզիկը շատ ակտիվ անցկացրեց մենամարտը եւ բացարձակ առավելություն ուներ մրցակցի նկատմամբ: Պայքարը դադարեցվեց երկրորդ ռաունդում: Գյուլեցյանը երկրորդ անգամ նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը:

Նույնպիսի հաջողության հասավ Արտակ Կարապետյանը (63 կգ): Նրա մրցակիցը՝ բելառուս Լեոնիդ Սերգեենյան, դեռ անցյալ տարի էր փորձել երեւանցի կարատեիստի հետ մենամարտում նվաճել աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Բայց դա նրան չհաջողվեց նաեւ այս անգամ: Արտակը չափազանց վստահ անցկացրեց մենամարտը՝ ոչ մի հույս չթողնելով մրցակցին:

Կարճ տեւեց օրվա նախավերջին մենամարտը: 78 կգ քաշայիններ Սերգեյ Պեքենինի (Ռուսաստան) եւ Գարի Նաթանի (Կանադա) պայքարն ընդհատվեց նախորդ առաջնությունից մեզ ծանոթ 37-ամյա կանադացու վնասվածքի պատճառով: Պեքենինը աշխարհի չեմպիոն հռչակվեց:

Հայրենակցի հաջողությունը կրկնեց Նիկոլայ Ալյոշինը (67 կգ): Նրա մրցակիցը՝ աշխարհի չեմպիոն Վաչե Ավագյանը, լավ սկսեց մենամարտը: Բայց երեւանցի մարզիկը հետզհետե տեղի տվեց ու ի վերջո պարտություն կրեց:

Սա Հայաստանի ներկայացուցչի միակ անհաջողությունն էր. մեր չորս կարատեիստներից երեքը պահպանեցին աշխարհի չեմպիոնի կոչումը:

Աշխարհի չեմպիոնները պարգեւատրվեցին «ոսկե թագով», ինչպես նաեւ ստացան տարբեր մրցանակներ (նաեւ դրամական):

Առաջնությունը հաջող էր կազմակերպված: Կարատեիստների մրցելույթները ընդմիջվում էին գեղարվեստական հետաքրքիր կատարումներով: Համալիրում հավաքված հազարավոր հանդիսականներ ականատես եղան մարզահամերգային իսկական շոուի (այդ բառի դրական իմաստով):

Մրցումներին առանձնահատուկ շուք հաղորդեց քիքբոքսինգի աշխարհի բազմակի չեմպիոն, Հոլիվուդի կինոաստղ Դոնալդ Գլեն Ուիլսոնը: Նա բարձր գնահատական տվեց երեւանյան մրցումներին՝ նշելով առաջնության մասնակիցների հիանալի պատրաստականությանը:

Աղասին ավելի առաջ է անցնում

Ավարտվեց տարվա խոշորագույն մրցաշարերից մեկը՝ Փարիզի բաց առաջնությունը, որի մրցանակային հիմնադրամը 2 մլն 300 հազար դոլար էր: Ֆրանսիայի մայրաքաղաքի «Բերսի» մարզապալատում անցկացված մրցումներում հանդես եկան աշխարհի համարյա բոլոր ուժեղագույն թենիսիստները:

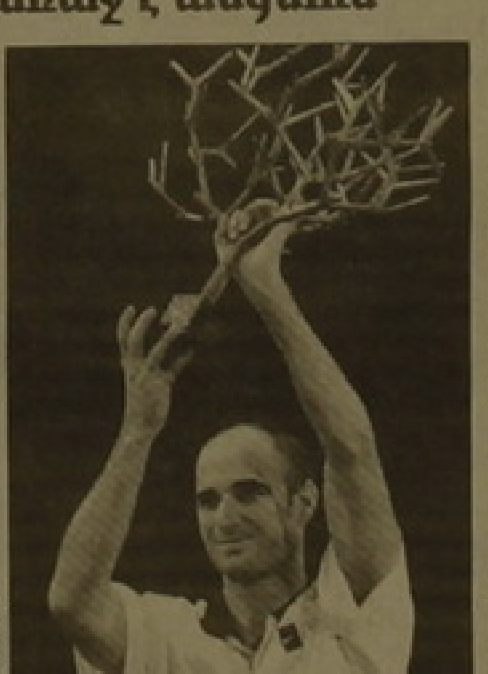

Եզրափակչում մրցեցին Անդրե Աղասին (ԱՄՆ) եւ Մարատ Սաֆինը (Ռուսաստան): Շուրջ երկուսուկես ժամ տեւած խաղում Աղասին 7-6, 6-2, 4-6, 6-2 հաշվով պարտության մատնեց իր երիտասարդ մրցակցին եւ նվաճեց մրցաշարի գլխավոր մրցանակը: Նա բացառիկ հաջողության հասավ նույն տարում հաղթելով եւ Ֆրանսիայի բաց առաջնությունում («Ռոլան Գարոսում»), եւ Փարիզի բաց առաջնությունում: Ընդհանուր առմամբ, Աղասին մեծ վերելքով անցկացրեց մրցաշրջանը: Նա վստահորեն գլխավորում է համաշխարհային դասակարգման ցուցակը, եւ անկախ այս տարվա մյուս մրցումներից, չի զիջի թիվ մեկ թենիսիստի կոչումը:

Մրցաշարում գրաված երկրորդ տեղը եւս խոշոր հաջողություն է 19-ամյա Սաֆինի համար: Եզրափակիչ տանող ճանապարհին նա հաղթեց շվեյցարացի Մարկ Ռոսեին, ամերիկացիներ Ջիմ Կուրյեին, Մայքլ Չանգին:

Կանանց միջազգային մրցաշար ընթացավ Լայպցիգում: Այստեղ հաղթող դարձավ ֆրանսուհի Նատալի Տոզյան: Վճռական մենամարտում նա վստահորեն պարտության մատնեց Չեխիայի ներկայացուցիչ Կվետա Հրդլիչկովային: Հաշիվն է 6-1, 6-3:

Ավստրալիան՝ աշխարհի չեմպիոն

Ավարտվեց ռեգբիի աշխարհի հերթական առաջնությունը: Եզրափակչում հանդիպեցին Ավստրալիայի եւ Ֆրանսիայի հավաքականները: 35-12 (6-6) հաշվով հաղթելով մրցակցին՝ աշխարհի գավաթը նվաճեց Ավստրալիայի հավաքականը: Նշենք, որ Ուելսի մայրաքաղաք Կարդիֆի մարզադաշտում խաղին հետեւում էին 72,5 հազար հանդիսականներ:

Երրորդ տեղը գրավեց նախորդ առաջնության հաղթող Հարավաֆրիկյան Հանրապետության հավաքականը, որը բրոնզե պարգեւների համար խաղում 22-18 հաշվով պարտության մատնեց Նոր Զելանդիային:

ՇԱԽՄԱՏ

Վլադիմիր Հակոբյանի հաջողությունը

Ֆրանսիայի Կորսիկա կղզում, Բաստիա քաղաքում անցկացվեց արագ շախմատի միջազգային մրցաշար, որտեղ հանդես եկան մեծ թվով երկրների շուրջ 240 շախմատիստներ: Ուժեղ էր նաեւ մրցումների որակական կազմը. մասնակիցներից 38-ը միջազգային գրոսմայստերներ էին: Նրանց թվում էին երեւանցի միջազգային գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը, Արտաշես Մինասյանը եւ Աշոտ Անաստասյանը: Բավականին բարձր էր մրցանակային հիմնադրամը՝ 400 հազար ֆրանկ, որից 50 հազարը նախատեսված էր հաղթողի համար:

Մասնակիցները նախ երեք օրվա ընթացքում պայքարեցին շվեյցարական խաղակարգով, 9 տուրով անցկացված մրցաշարում (այստեղ շախմատիստներից յուրաքանչյուրին խաղի ժամանակ տրվում էր 50 րոպե, ամեն քայլից հետո ավելացվում էր 10 վայրկյան): Մրցաշարում առաջին 8 տեղերը գրաված շախմատիստներն այնուհետեւ հաղթողին եւ մրցանակակիրներին որոշեցին օլիմպիական խաղակարգով անցկացված մինի մրցախաղերում (երկուական պարտիաներից բաղկացած): Եզրափակիչ փուլում մասնակիցներից յուրաքանչյուրին պարտիայի համար 10 րոպե էր տրվում (նաեւ՝ 10 վայրկյան յուրաքանչյուր քայլին):

Հիանալի հանդես եկավ Վլադիմիր Հակոբյանը: Աշխարհի փոխչեմպիոնը մրցաշարում բաժանեց առաջին տեղը, իսկ եզրափակիչ փուլում, պարտության մատնելով մրցակիցներին, նվաճեց գլխավոր մրցանակը (վճռական մրցախաղում Հակոբյանը հաղթեց մոլդովացի Վիկտոր Բոլոգանին):

Մրցեցին երեք խմբով

Ավարտվեց գեղարվեստական մարմնամարզության առանձին առարկաներով Հայաստանի առաջնությունը: Հավաքական թիմերի հանրապետական կենտրոնում անցկացված մրցումներին մասնակցեցին 66 մարզուհիներ, որոնք բաժանված էին երեք խմբի:

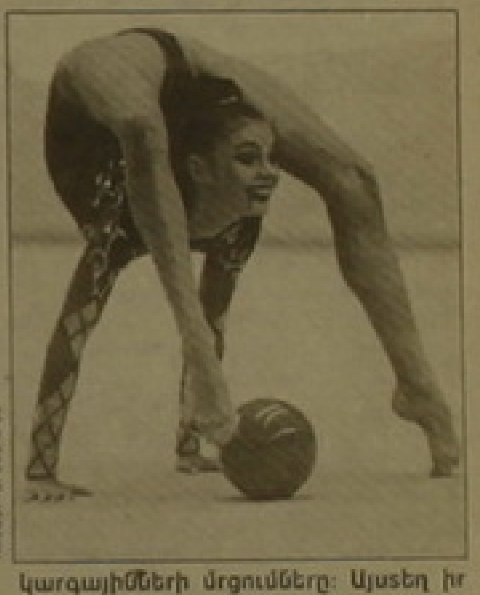

Ավագ տարիքի վարպետների մրցավեճում բացարձակ առավելության հասավ մեր ուժեղագույն մարմնամարզուհին՝ Նինա Ալոյանը: Նա հաղթեց բոլոր մրցաձեւերում՝ օղակով, ցատկապարանով, գնդակով եւ ժապավենով վարժություններում: Չորս ձեւերում էլ երկրորդ տեղը գրավեց համաշխարհային պատանեկան խաղերի մասնակից Տաթյանա Աբրահամյանը:

Կրտսեր տարիքի վարպետների մրցապայքարում երեք առաջին մրցանակ շահեց Տաթեւիկ Եղիազարյանը: Նա գնդակով, գուրզերով վարժություններում հաղթեց միանձնյա, իսկ օղակով վարժություններում առաջին տեղը կիսեց Անի Գալոյանի հետ: Ցատկապարանով վարժություններում հաղթող դարձավ Արեւիկ Մարգարյանը:

Հետաքրքիր ընթացան նաեւ առաջին կարգայինների մրցումները: Այստեղ իր գերազանցությունը ցուցադրեց Արփինե Պողոսյանը: Նա Լիանա Ալոյանի հետ հաղթանակը կիսեց գուրզերով վարժություններում, իսկ օղակով, ցատկապարանով եւ գնդակով վարժություններում գրավեց առաջին տեղը:

«ԱտոմԱԱ»-ը՝ Հայաստանի չեմպիոն

«Գրանդ» մարզակումբի դահլիճում անցկացվեց բասկետբոլի Հայաստանի տղամարդկանց առաջնության երրորդ գերեզրափակիչը Մեծամորի «ԱտոմԱԱ»-ի եւ Երեւանի ՖԻՄԱ-ի միջեւ: Հիշեցնենք, որ նախորդ երկու խաղերում թիմերից յուրաքանչյուրը մեկական հաղթանակ էր տարել, եւ չեմպիոնին պետք է որոշեր երրորդ հանդիպումը:

Մինչեւ առաջին խաղակեսի միջնամասը մոտավորապես հավասար պայքար էր, ինչը արտացոլվում էր նաեւ հաշվում: Սակայն աստիճանաբար սկսվեց ընդգծվել ավելի փորձառու մեծամորցիների առավելությունը: Այն գնալով մեծանում էր, եւ խաղակեսի ավարտին բավականին պատկառելի էր. թիմերը հանգստի գնացին, երբ ցուցատախտակի վրա հաշիվը 38-20 էր: Երկրորդ խաղակեսը նույնպես ընթանում էր «ԱտոմԱԱ»-ի առավելությամբ, եւ մի պահ հաշվի տարբերությունը 20 միավոր էր: Բայց դրանից հետո ՖԻՄԱ-ի բասկետբոլիստները դիմեցին «մամլիչ» պաշտպանության, եւ «ԱտոմԱԱ»-ի առավելությունը սկսեց արագորեն հալվել. խաղավարտից 7 րոպե առաջ այն ընդամենը 5 միավոր էր (52-47): Այստեղ է, որ կրկին զգացվեց Մեծամորի բասկետբոլիստների մեծ փորձը: Նրանք վերագտան իրենց եւ խաղի ընթացքը հին հունի մեջ շրջեցին: Խաղի 37-րդ րոպեին մարզիչ Չաստուխովի սաների առավելությունը հասավ 10 միավորի (61-51), իսկ եզրափակիչ սուլոցը ազդարարեց «ԱտոմԱԱ»-ի հաղթանակը՝ 70-61: Այսպիսով, գերեզրափակիչ շարքում հաղթելով 2-1 հաշվով՝ Մեծամորի «ԱտոմԱԱ»-ը պահպանեց Հայաստանի չեմպիոնի կոչումը: Թիմի հաջողության մեջ մեծ բաժին ունի նրա մարզիչը՝ հայկական բասկետբոլի ամենահայտնի խաղացողներից մեկը՝ Վիտալի Չաստուխովը: Շնորհավորելով նրան՝ խնդրեցինք կարծիք հայտնել առաջնության մասին: «Ուրախ եմ, որ կարողացանք կրկին չեմպիոն դառնալ,– ասաց «ԱտոմԱԱ»-ի մարզիչը: Եվ մրցաշարի ընթացքում, եւ այս խաղերում լուրջ պայքար մղեց ՖԻՄԱ-ն: Երիտասարդ, հեռանկարային թիմ է: Բայց հայտնի չէ, թե վաղն ինչպիսին կլինի հայկական բասկետբոլը. անհանգստացնողն է, որ մրցաշրջանի վերջում շատ թիմեր ֆինանսական դժվարությունների պատճառով փաստորեն դադարեցին գոյություն ունենալ»:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ԽԱՉԲԱՌ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Մերիմե: 2. Հագագ: 3. «Հարեմ»: 4. Փենիան: 6. Պիսարո: 11. Ղազարոս: 12. Նախաբան: 13. Էվերեստ: 14. Արգիշտի: 15. Բատոն: 16. Լազեր: 20. Խրամատ: 22. Ասանա: 24. Ամազոն: 25. Կոհակ: 26. Այսօր:

Հորիզոնական

5. Սենեկա: 7. Արմինե: 8. Գուլիվեր: 9. Գերասիմ: 10. Սեդան: 13. Էվանս: 15. Բրոյլ: 17. Բազալտ: 18. Զարմիկ: 19. Նեխուր: 21. Մասոն: 23. Տրիաս: 25. Կորայմա: 27. Հարահուս: 28. Ենթակա: 29. Օրփեոս:

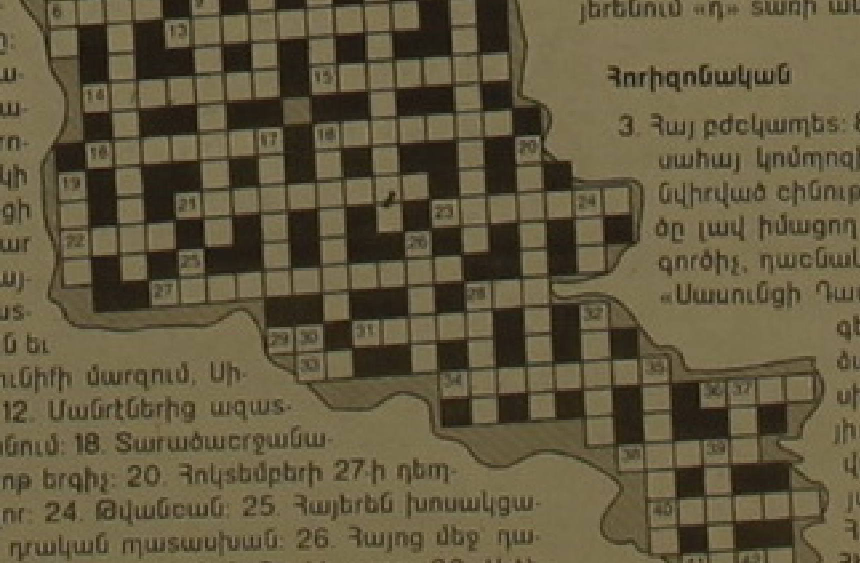

Ուղղահայաց

1. Բազմանալու նպատակով ծկների, թռչունների ձու դնելու պրոցեսը: 2. Ըստ հայկական դիցարանի Արամազդի դուստրը, իմաստության, ողջախոհության աստվածուհին: 4. Եվրոպական երաժշտության մեջ ութնյակի երկրորդ ձայնաստիճանը: 5. Անգլիացի աստղագետ, մաթեմատիկոս: 6. Երկար կոթով, լայն ու տափակ բերանով փայտե գործիք: 7. V դ. հայ պատմիչ: 9. Թատրոնի եւ կինոյի ֆրանսահայ դերասան եւ ռեժիսոր: 10. Գյուղ Հայաստանի Սյունիքի մարզում, Սիսիան քաղաքից հյուսիս-արեւմուտք: 12. Մանրէներից ազատված, մաքրված: 17. Քաղաք Հայաստանում: 18. Տարածաշրջանային պետություն: 19. Հայ հանրածանոթ երգիչ: 20. Հոկտեմբերի 27-ի դեպքերին զոհ դարձած ԱԺ պատգամավոր: 24. Թվանշան: 25. Հայերեն խոսակցական լեզվում գործածվող հարցման դրական պատասխան: 26. Հայոց մեջ դավաճանի կերպար: 28. Սյունիքի անվանադիր նախնին, Հայկի թոռը: 30. Այծի ձագ: 32. Մարդու եւ կենդանիների օրգանիզմում շրջանառվող կենսական հեղուկ: 35. 2-րդ դարի հայ հայտնի երգչուհի-պարուհի վարձակ: 37. Ոսկու պաշարներով հարուստ բնակավայր Հայաստանում: 39. Հայ պատմագիր, որի աշխատություններից քաղելով Դ. Դեմիրճյանը գրել է «Վարդանանք» պատմավեպը: 42. Հայերենում «դ» տառի անունը:

Հորիզոնական

3. Հայ բժշկապետ: 8. Նեգրոիդ ռասայի ներկայացուցիչ: 11. Մի կում: 13. Ֆրանսահայ կոմպոզիտոր: 14. Հեթանոսական Հայաստանում աստվածներին նվիրված շինություններով հարուստ բնակավայր: 15. Նվագախմբի իր գործը լավ իմացող ղեկավար: 16. Հռոմեական կայսր: 18. Հայ քաղաքական գործիչ, դաշնակցության պարագլուխ: 21. Ջորջ Օրուելի վեպը: 22. Ըստ «Սասունցի Դավիթ» էպոսի Դավթի մականունը: 23. Հայոց դիցարանի գերագույն աստվածը՝ երկնի եւ երկրի ստեղծողը: 27. Հայ արձակագիր, դրամատուրգ: 28. Զինվորական կոչում: 29. Ֆրանսիական մանրադրամ: 31. Գ. Սունդուկյանի «Խաթաբալա»-յի հերոսներից: 33. Ռուս գրող Տոլստոյի անունը: 34. Մոսկվայում ապրող հայազգի հայտնի կինոդերասան: 36. Հայաստանում ապրող ազգային փոքրամասնություն: 38. Գետ Հայաստանում: 40. Երեկո բառի խոսակցական ձեւը: 41. Հերոսուհի «Ինչո՞ւ է աղմկում գետը» կինոնկարում:

Կազմեց Է. ՄԿՐՏՉՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Օրվա հետքով

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Ռուսաստանը փրկեց ղարաբաղյան կարգավորումը»

ԵՐԵՎԱՆ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Այս վերնագրով հոդված է նոյեմբերի 6-ին հրապարակել մոսկովյան «Կոմերսանտ» թերթը։ Հոդվածում բերվում են Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի Մոսկվա կատարած այցի որոշ մանրամասներ։ Հոդվածի հեղինակը, մասնավորապես, պնդում է, որ Ռուսաստանի ԱԳՆ ղեկավար Իգոր Իվանովը եւ վարչապետ Վլադիմիր Պուտինը «Հայաստանի նախագահին խորհուրդ տվեցին կանգ չառնել ճանապարհի կեսին, այլ ավարտել բանակցությունները (ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման - «ՆՏ») Ադրբեջանի հետ համաձայնագրի ստորագրմամբ։ Քոչարյանը չսկսեց վիճել։ Նոյեմբերի 5-ին նա հայտարարեց, որ Ստամբուլի գագաթնաժողովում «հնարավոր է անգամ կարգավորման ինչ-որ վերջնական տարբերակ»։

«Նոյյան տապանի» խնդրանքով մեկնաբանելով տվյալ տեղեկատվությունը, Հայաստանի նախագահի մամլո քարտուղար Վահե Գաբրիելյանը նշեց. «Բնականաբար, Ռուսաստանը որպես Մինսկի խմբի համանախագահ շահագրգռված է ղարաբաղյան հակամարտության հետագա կարգավորմամբ։ Սակայն ինձ համար անհասկանալի է որեւէ հղում ռուսաստանյան ղեկավարության հետ Ռոբերտ Քոչարյանի բանակցություններին, չէ՞ որ մոսկովյան հանդիպումներին ներկա չեն եղել ո՛չ ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչներ, ո՛չ այլ անձինք, որոնք կարող էին նման եզրակացություն անել»։ Ինչ վերաբերում է անմիջականորեն Ստամբուլի գագաթաժողովին, ապա, ըստ պրն Գաբրիելյանի, դեռ մինչեւ հոկտեմբերի 27-ի իրադարձությունները նախագահը հայտարարել է. «Հայաստանը նպատակ չի դնում անպայման ինչ-որ բան հասցնել անել մինչեւ գագաթաժողովը։ Մենք Ստամբուլի գագաթաժողովը չենք կապում ղարաբաղյան հակամարտության վերջնական կարգավորման հետ կապված որեւէ փաստաթղթի ստորագրման հետ»։

Դրա հետ մեկտեղ Վ. Գաբրիելյանը հայտնեց, որ հոկտեմբերի 27-ի իրադարձություններից հետո նախագահը նշել է բայմարի անհրաժեշտությունը, ինչպես նաեւ այն, որ «ղարաբաղյան կարգավորման համար անհրաժեշտ է, որպեսզի Հայաստանում կայունություն եւ ուժեղ իշխանություն լինի»։

Ստորեւ բերվում է մի հատված «Կոմերսանտի» հոդվածից. «Վերջին ամիսներին Ռուսաստանը խանդով հետեւում էր ամերիկյան դիվանագիտության հաջողություններին, որ Մոսկվայից եւ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբից խլել էր նախաձեռնությունը ղարաբաղյան կարգավորման գործում։ Բաքվի եւ Երեւանի նկատմամբ Վաշինգտոնի հզոր ճնշումը բացառիկ արդյունքներ տվեց։ Բանակցությունները, որ 4 տարի դոփում էին տեղում, ընդհուպ մոտեցան խաղաղ համաձայնագրի կնքմանը։ Ամերիկացիները ծրագրում էին, որ այդ համաձայնագիրը ստորագրվելու է ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովում (նոյեմբերի 18-19-ին)։ Սակայն հրաձգությունը հայոց խորհրդարանում հարցականի տակ դրեց բոլոր պայմանավորվածությունները։

Ռ. Քոչարյանի մերձավոր շրջապատում սկսեցին ձայներ հնչել, որ ներկա իրավիճակում «հարկ չկա շտապելու», եւ որ «Թուրքիան լավագույն տեղը չէ հայերի համար», այդ պատճառով նման փաստաթղթեր չարժե այնտեղ ստորագրել։ Քոչարյանի նկատմամբ նախկինում էլ են ճնշում գործադրել ղարաբաղյան կարգավորման հակառակորդները։ Նրան հաջողվում էր հաղթահարել նրանց, բայց ահաբեկիչների ակցիայից հետո Հայաստանի նախագահի մեջ, հնարավոր է, գայթակղություն է առաջացել օգտվել իրավիճակից եւ եթե չխզել, ապա արգելակել սրընթաց դեպի ավարտ շարժվող ղարաբաղյան բանակցությունները։

Մոսկվայում նրբորեն որսացին այդ կասկածները եւ վճռեցին դառնալ ամերիկացիների համահեղինակ ղարաբաղյան կարգավորման մեջ։ Ռ. Քոչարյանը, որը ժամանեց պաշտպանության եւ արտաքին գործերի նախարարների ուղեկցությամբ, բանակցություններ վարեց Ռուսաստանի ԱԳՆ ղեկավար Իգոր Իվանովի եւ վարչապետ Վլադիմիր Պուտինի հետ։ Նրանք Հայաստանի նախագահին խորհուրդ տվեցին կանգ չառնել ճանապարհի կեսին, այլ ավարտել բանակցությունները Ադրբեջանի հետ համաձայնության ստորագրմամբ։ Քոչարյանը չսկսեց վիճել։ Նոյեմբերի 5-ին նա հայտարարեց, որ Ստամբուլի գագաթնաժողովում «հնարավոր է անգամ կարգավորման ինչ-որ վերջնական տարբերակ»։

Հյուրի նկատմամբ հատուկ տրամադրվածությունն ընդգծելու համար Բ. Ելցինը երեկոյան նրան հրավիրեց «Օգարեւո» պետական ամառանոցը, որտեղ «ոչ պաշտոնական եւ վստահության մթնոլորտում ամփոփեց Ռուսաստանի կառավարության նախագահի եւ արտաքին գործերի նախարարի հետ Հայաստանի նախագահի բանակցությունների արդյունքները», իսկ դրանից հետո արդեն կարելի էր զանգահարել Վաշինգտոն եւ հաղթական զեկուցել, որ հենց Ռուսաստանը փրկեց ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացը»։

Ադրբեջանի ղեկավարությունը սկզբունքային հարցերում չի զիջի հայերին

ԲԱՔՈՒ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Ադրբեջանի հասարակության մեջ, որը վերջին ժամանակներս խիստ տագնապած է ղարաբաղյան հարցում Ալիեւի զիջումների մասին լուրերից, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի Ֆրանսիայից համանախագահ Ժան Ժակ Գայյարդի Բաքու ժամանման կապակցությամբ, անհանգստությունն ավելի է մեծացել։

Ըստ տեղական դիվանագիտական աղբյուրների, Բաքվի պնդմամբ Ֆրանսիայից համանախագահի հետ բանակցություններում ներգրավված է նաեւ ԼՂ ադրբեջանական համայնքի ղեկավարը։ Այս կերպ Բաքուն ձգտում է մինչեւ վերջ պաշտպանել հայկական համայնքի հետ Ղարաբաղի ադրբեջանական համայնքի հավասար իրավունքները ղարաբաղյան կարգավորման գործում։ Ըստ BBC ռադիոկայանի թղթակցի, սրանից հետեւություն է արվում, թե Ադրբեջանի ղեկավարությունը, հակառակ տեղական ընդդիմության պնդումների, սկզբունքային հարցերում զիջումներ չի անելու հայերին։ Մասնավորապես դա վերաբերում է Հայաստանի եւ ԼՂ միջեւ տրանզիտային Լաչինի եւ հակամարտությունից առաջ հիմնականում ադրբեջանցիներով բնակեցված Շուշիի շրջաններին։

Հասարակության մեջ ուժեղանում է այն տագնապը, թե ի վերջո այդ երկու շրջանները կարգավորման ընթացքում կանջատվեն Ադրբեջանից։ Բանը հասել է նրան, որ Ալիեւին կողմնակից ադրբեջանցի մի խումբ հայտնի գրողներ վերջերս հրապարակայնորեն դիմել են Ալիեւին խնդրելով բացատրություններ տալ խնդրի կարգավորման վերաբերյալ։

USAID

AED

Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID) եւ Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED) տեղեկացնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը կկայանա նոյեմբերի 12-ին, ժամը 11:30-ին Թեքեյան մշակութային կենտրոնում (Խանջյան 50):

Հանդիպմանը կմասնակցեն ACDI/VOCA հայաստանյան լիազոր-ներկայացուցիչ

Արտաշես Ղանդիլյանը,

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության «Ագրոբիզնեսի զարգացման կենտրոն» ՊՓԲԸ-ի տնօրեն

Արմեն Դավթյանը եւ

ֆերմերների ազգային միության նախագահ, «Ագրոսպասարկում» ԲԲԸ-ի տնօրեն

Վանիկ Սողոմոնյանը

Թեման՝ «Գյուղմթերքի արտադրություն եւ սպառում. տեղական եւ միջազգային փորձ»:

Հանդիպումից հետո ցանկացողներին հնարավորություն կտրվի այցելելու «Ագրոսպասարկում» ԲԲԸ-ի արտադրական համալիր:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ հետեւյալ մասնագիտությունների համար.

- Բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ ֆինանսիստ հաշվապահի
- Բարձրագույն կրթությամբ հաշվապահի, որը կլինի եվրոպական կամ ամերիկյան բարձրագույն հաշվապահական ինստիտուտի անդամ
- Բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ մարկետինգի մասնագետի
- Բարձրագույն կրթությամբ իրավաբանի

Բոլոր դիմողները պետք է տիրապետեն հայերեն եւ անգլերեն լեզուների, տարիքը մինչեւ 35 տարեկան:

Դիմողներն իրենց ռեզյումեները եւ որակավորման վկայագրերը փակ ծրարներով կարող են ներկայացնել հետեւյալ հասցեով. Երեւան, Ահարոնյան 2, 516 սենյակ, կադրերի վարչություն:

Փաստաթղթերի ընդունման վերջին ժամկետը դեկտեմբերի 10-ն է:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Ի ԼՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման ԱԺՄ նախագահ, ԱԺ պատգամավոր Վազգեն Մանուկյանի հետ: Հանդիպումը կկայանա նոյեմբերի 11-ին, ժամը 11:00-ին, «Հոլսթեն» սրճարանում (Փ. Բուզանդի 1/3):

ՄԱԱ

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

10 Նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմեր «Լոլո պինգվինի արկածները», «Ջրի վրա»
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրբ կնոջ բուրմունքով»
19.00 Պարմանի
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրեր»
20.00 Այսօր
20.25 Արտակարգ ալիք
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակրկեսալոց
21.45 Ազգային ժողովի նիստում. հարցեր կառավարությանը (Արտանյալկային հեռարձակմամբ
21.45 Գ/Ֆ «Ինչու է աղմկում գետը»
23.10 Փաստագրական կինոնկար «Հովհաննես Թումանյան. կյանքի էջեր»)
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն»

Պրոմեթեւս

9.05 Վաղ առավոտյան
10.00 Մուլտֆիլմ
10.20 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (5-րդ մաս)
11.15 Ծանոթ անծանոթը
11.35 Էսքիզներ
12.00 Լուրեր
18.00 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմեր
18.40 Վավ. սերիալ «Բնության պահապան» (8-րդ մաս)
19.05 «Հայկական հեքիաթներ»
19.35 Վավ. ֆիլմ «Երկարաքեւ որսորդներ»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
20.30 Լուրեր
21.00 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (6-րդ մաս)
21.55 Մոսկվան եւ ընկ.
22.40 Ռաս երեկոյան
23.25 Գ/Ֆ «Դեպք»
01.00 Լուրեր
01.35 Գ/Ֆ «Երկաթե դիմակով մարդը»

9.00 Տոմար
ավարտին Ավեստա (կրկնություն)
19.00 «Չոջիկը» ներկայացնում է. բռնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Մամուլի խոսնակ
20.00 Գիսաստղեր
20.30 Կամ... կամ
21.10 Չոջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Նուրբ սահման սիրո եւ ատելության միջեւ»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Սուրբ սենյակ
0.30 Ֆասոն (Fasion ծրագրի շաբաթվա ընտրանի)
0.55 Գ/Ֆ «Պոպելգանգեր»

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16. 00 Նորություններ
16.20 Սերիալ «80 օր աշխարհի շուրջը»
16.45 Հրաշալի ընկերախումբ
17.00 Ջունգլիների կանչը
17.25 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Դիմակներ շոու
19.55 Մարդը եւ օրենքը
20.40 Սերիալ «Գնչուն»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Միլիցիայի օրվան նվիրված համերգի հեռարձակումը (ավարտին Նորություններ)

РТР

7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հումորեսկա եւ առողջություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենաստղեր»
11.00 Հումորեսկա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Իմ ընտանիքը
13.50 Հումորեսկա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00 02.00 Լուրեր
14.20 Երկու դաշնամուր
15.10 Սերիալ «Անտոնելա»
16.05 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խաղուք բազմոցի վրա
17.20 Բժշկական լրատու
17.30 Մուլտֆիլմ
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Տոնական համերգ նվիրված միլիցիայի օրվան
ընդմիջմանը լուրեր
01.00 Հերթապահ բաժանմունք
01.10 Կինո+TV
02.20 Խաղուք բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Զինված Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 ... 69143 ... 4000 Ստորագրված է տպագրության 8. 11. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@